2 ФЕВ 1992

ТОШКЕНТ ОҚШОМИ

Ижтимоий-сиёсий шаҳар газетаси

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган

№ 12 (8. 210) ◆ 1993 йил ◆ 20 январь, чоршанба ◆ Нархи 5 сўм

** Ишбилармонлик—бозор талаби*

ПУХТА ЗАМИН ЯРАТИЛСА

Шаҳримиздаги «Орзу» чарм-атторлик ва спорт буюмлари ишлаб чиқариш бирлашмаси ўтган йилни муваффақиятли якунлаган корхоналар сирасига киради. Бирлашма йил давомида 245,5 миллион сўмлик маҳсулот тайёрлаб, режадан ташқари 15,5 миллион сўмлик фойда олди.

— Бу йил ҳам юксак маррани кўзлаб турибмиз, — дейди корхона директори Абдували Абдураҳмонов бизга. — Мақсадимиз — 1 миллиард сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш. Бу вазифани қай даражада уддалашимизни албатта, келажак кўрсатади. Шунинг учун ҳам янги йилнинг дастлабки кунидан бошлаб ўзимизга пухта замин яратяпмиз. Буни январь ойи топширигининг бажарилиши ҳам исботлаб турибди. Масалан, шу ой давомида 111 миллион 950 минг сўмлик маҳсулот тайёрлашга қарор қилган эдик. Ҳозиргача бу кўрсаткичнинг 70 фоизини уддалаб қўйдик.

Бирлашма аҳолини асосан чармдан тайёрланган турли хил сумкалар, жомадон, ҳамён, камар, қўлқоп, спорт кийимлари ва кўплаб спорт буюмлари билан таъминлаб келади. Корхона маҳсулотлари хусусида гап борганда албатта Ҳусанжон Қосимов бошчилик қилаётган цех ишчиларининг меҳнатини алоҳида қайд қилиб ўтиш лозим бўлади. Бу жамоа корхона бўйича бошланган ҳам сифат, ҳам унумдорлик кўригида сурункасига олти марта биринчи ўринни эгаллаб келмоқда. Цехнинг Гулбоғда Қаюмова, Матлуба Жалилова, Мунира Мусаева, Аҳмад Солиҳов каби пешқадамлари ҳамкасбларига ўрнак кўрсатиб ишлашмоқда.

— Бозор иқтисодиёти ўз навбатида олдимизга катта талабларни қўймоқда, — дейди сўзини давом эттириб директор. — Олдинлари ишларимиз бир маромда борарди. Фақат белгиланган турдаги маҳсулотларни ишлаб чиқариш билан машғул бўлардик. Уларнинг қай даражада сотилаётганлиги билан ҳам ишимиз йўқ эди. Чунки бундай юмушлар билан ўзга идоралар шуғулланишарди. Ҳозир давр биздан бутунлай янгича ишлашни талаб этмоқда. Агар биронта буюмимиз савдода касодга учраса дарҳол бошқа, харидоргирини тайёрлашга киришамиз. Савдо ташкилотлари билан тўғридан-тўғри алоқа боғлаш бизни шунга ундамоқда.

Корхонага маҳсулотлар асосан Украина, Қозон, Болтиқбўйидан келтирилади. Лекин шартномани у ёки бу таъминотчи томонидан тез-тез бузилиши ишлаб чиқаришни бир мунча сусайтириб қўйди. Бунақада 2 мингга яқин ишчи-хизматчини бирлаштирган, таркибида 10 та цех ва 20 та махсус бўлимлари бўлган корхонани узлуксиз иш билан таъминлаб бўлмасди. Шуни ҳисобга олиб «Орзу» Фарғона сунъий чарм заводи билан алоқа боғлади. Ҳозир худди мана шу завод бирлашмани асосий маҳсулот билан таъминлаб турибди.

Корхонанинг чет элликлар билан ўзаро муносабатлари ҳам ривожланиб бормоқда. Жумладан, Ҳиндистон, Туркия, Корея ва бошқа мамлакатлар вакилларининг корхонага тез-тез ташриф буюраётганлигини айтиб ўтиш кифоя.

— Келажак орзуларимиздан бири корхонамиз цехларини хорижий мамлакатлардан келтириладиган янги ва серунум машиналар билан жиҳозлаш. Хуллас, бир сўз билан айтганда, бозор иқтисодиёти ҳар биримиздан ишбилармонлик билан меҳнат қилишни талаб этмоқда.

Маҳмуд КОМИЛЖОНОВ.

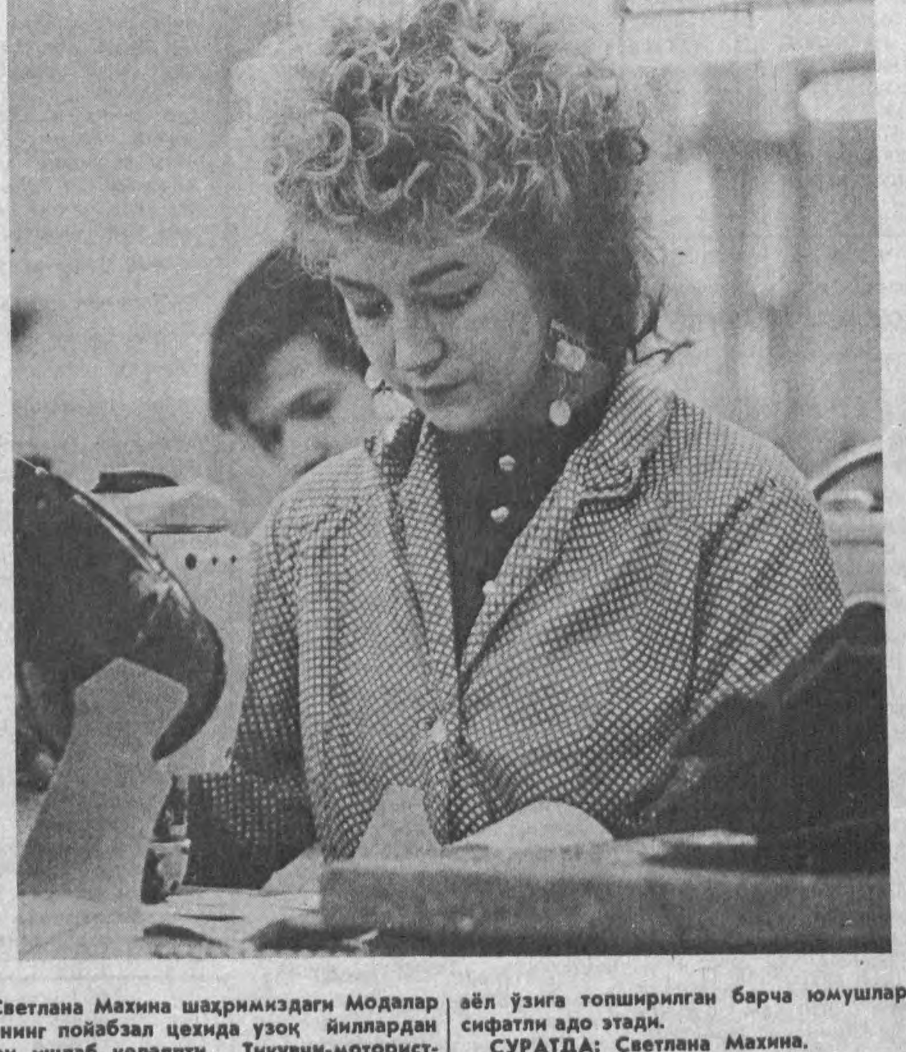

Светлана Махина шаҳримиздаги Моделар уйининг пойабзал цехида узоқ йиллардан бери ишлаб келаяпти. Тикувчи-моторист-калик касбини пухта ўзлаштириб олган бу аёл ўзига топширилган барча юмушларни сифатли адо этади.

СУРАТДА: Светлана Махина.

Валерий Харитонов суратлари.

Кун сайин ортяпти

Ҳамза районидаги Ўзбекистон кир ювиш воситалари тайёрлаш корхонаси («Ўзбитхим») аввалги йиллардагига нисбатан ишлаб чиқариш миқдорини анча яхши йўлга қўйиб олди. Бу ерда 1991 йилда жами 30 минг тонна маҳсулот тайёрланган бўлса, 1992 йилнинг бир ойи давомида 120 тонна кир ювиш воситалари ишлаб чиқарилган. Шунга яраша иш уч сменада эмас, аксинча икки сменада олиб борилмоқда. Ишчиларнинг декабрь ойидаги олган ойлик маошлари 10-11 минг сўмни ташкил этди. Бундан кўриниб турибдики, ишлаб чиқариш ҳам, кун сайин ортиб бормоқда, даромад ҳам.

Гулзода МАМБЕТОВА.

Аъзолар сони кўпаймоқда

Шаҳримиздаги 262-мактабнинг 40 тадан ортиқ ўқувчисига Ёшлар Иттифоқи аъзолик билетлари топширилди. Яна оммавийликми, деяпсизми? Ҳа, оммавийлик. Лекин бошқачароқ. Мактабнинг юқори синф ўқувчилари жамоат ишларига жуда ҳам қизиқишади. Уларда «Амир Темур», «Бобур» деб номланган иккита гуруҳ мавжуд бўлиб, гуруҳлар бобокалонларимизнинг ҳаёт ва фаолиятларини ўрганади ва тарғибот этади. Яқинда улар Ёшлар Иттифоқига аъзо бўлиш истагини билдиришди. Бундан ташқари ўз ташаббуслари билан Ёшлар Иттифоқи аъзоси қасамёдини (ҳали ҳеч қаерда бўлмаган ҳол) қабул қилишди. Ёш ташаббускорларни Ўзбекистон Ёшлар Иттифоқи Шайхонтоҳур район комитети котиби Ҳайдар Бобохонов табриклади ва райком номидан эсдалик совғалари топширди. Бугунга келиб район Ёшлар Иттифоқига аъзоларнинг сони 7 мингдан ошиб кетди.

Шайдо ХУДОЕРОВА.

** Ўзбекистон Республикасида*

Қорақалпоғистон маданияти кунлари олдидан

Нукуснинг 60 йиллиги шарафига бўлган байрам тантаналаридан кейин Қорақалпоғистоннинг маданий турмушида бир ойча нисбий сокинлик бўлди. Мана, энди яна янги тайёргарлик ишлари бошланиб кетди — Нукус ўзбек ва қорақалпоқ халқлари ўртасидаги дўстлик байрами эстафетасини Тошкентга топширмоқда. Ўзбекистон Республикасидаги Қорақалпоғистон маданияти кунларида қатнашиш учун жанубий Оролбўйи ижодкор зиёлиларининг намояндалари бу ерга келишади. Шу кунларда барча маданият муассасалари, жамоат ташкилотларида пайдарпай машқлар ўтказилмоқда, янги томошалар, концерт номерлари, эстрада томошалари тайёрланмоқда.

Шундай вазиятда мазкур тадбир ташкилотчиларининг вақтини топиб, суҳбатлашиш осон иш эмас. Шундай бўлса-да, Қорақалпоғистон Республикаси маданият ишлари вазирининг биринчи ўринбосари В. ДАВЛЕТМУРАТОВ ЎзА мухбирларига бир мунча вақт ажратди.

БАЙРАМ ТАРАДДУДИ

— Тошкентдаги байрамга атаб турли хил бадиий программалар тайёрланмоқда, ўзбек зиёлилари, ишчи жамоалар билан учрашувларга ҳозирлик кўрилмоқда, ранг-баранг маданий тадбирлар оммавий тусда ўтказилиши кўзда тутилмоқда, — деди Бухорбой Давлетмуратов. — Бердақ номли Қорақалпоғистон Давлат музикали театри, давлат филармонияси, С. Хўжаниёзов номли ёш томошабинлар театри, Қорақалпоғистон Республикаси Давлат телерадио компаниясининг дасталари, халқ дасталари, ўлкадаги номдор халқ бахшилари ўзбек томошабинларига ўз санъатларини намойиш этадилар.

— Назаримда, бўлажак байрам — шунчаки навбатдаги маданий тадбир эмас, — деб таъкидлади Б. Давлетмуратов. — Собиқ СССРнинг турли минтақаларида миллий можаролар ва ҳатто биродаркушлик урушлари бўлиб турган ҳозирги чигал вазиятда халқлар ўртасидаги дўстликни амалда мустаҳкамлаш керак. Шу жиҳатдан олганда ўзаро маданий ҳамкорликнинг аҳамияти жуда катта.

Бу мавзудаги гурунг Тошкентда давом этса ажаб эмас, зеро 25—30 январь кунлари Қорақалпоғистон ижодий уюшмаларининг вакиллари Ўзбекистон вакиллари билан кўп марталаб учрашадилар.

Шу кунларда Тошкент аҳолиси ва меҳмонлар рассомлар ва ҳайкалтарошларнинг ижодий маҳсуллари билан таниша оладилар. Бердақ номли Давлат музикали театр артистларининг катта труппаси Тошкент театрларининг саҳналарида бир қанча томошалар кўрсатишади. Рус мумтоз операси «Алеко» театр репертуарининг янгиликлари жумласига киради. Ҳа, маданият кунларига атаб бир талай янгиликлар тайёрланмоқда. Балет труппаси, хор жамоаси, симфоник оркестр, музикали драма театрининг артистлари илгари Тошкент томошабинига таниш бўлмаган томошаларни тақдим этишади. Бутун Мустақил Давлатлар Ҳамдўстлигида ва олис чет элда машҳур бўлган давлат «Ойкулаш» дастаси салкам ўн йиллик танаффусдан кейин яна ўзбек томошабинларини хушнуд этади, «Аму тўлқини», «Гулзор» ва бошқа ижодкор ёшлар жамоалари ҳам тошкентликлар билан учрашиш тараддудини кўрмоқдалар.

В. ТРОИЦКИЙ,
К. ШОНИЁЗОВ,
ЎзА мухбирлари.

НОДИР АСАР ТАРЖИМАСИ

ЮСУФ Хос Ҳожибнинг машҳур «Қутадғу билиг» асари Шарқ маданияти тарихида алоҳида ўрин тутади. Туркий халқлар қадимий меросидан маълумот берувчи бу асар ягона адабий - тарихий манба сифатида ҳам қимматлидир.

«Қутадғу билиг»нинг немис тилидаги нашри ҳам китобхонлар томонидан чексиз эъзоз топди. 1870 йилда Австриянинг Инсбрук шаҳрида чоп этилган шу нодир нашрнинг олмон тилидаги таржимасини амалга оширишда венгер шарқшуноси, таниқли этнограф ва тарихчи Херман Вамберининг хизмати катта бўлди.

Ушбу асарнинг турли тилларга қилинган таржималарини илмий йўсинда ўрганиш ишлари олиб борилмоқда. Хусусан, Х. Вамбери амалга оширган хайрли ишни тадқиқ этиш борасида ўзбек шарқшунослари жиддий кузатишлар олиб бормоқдалар.

Анвар АЛИБОЕВ.

«Семурғ» ишлаб чиқариш корхонаси маҳсулотларига бўлган талаб йил сайин ортиб бораяпти. Корхона буюмларининг харидоргир бўлишига биринчи навбатда унинг ишчилари муносиб улуш қўшишмоқда. Шундайлардан бири тикувчи-мотористка Надежда Копанёвадир.

СУРАТДА: Надежда Копанёва.

Барчанинг хизматида

Сергели районидаги «Наврўз» бадиий ҳаваскорлик дастаси ўқувчиларнинг таътил кунларида сидқидилдан хизматда бўлишди. Даста раҳбари Акбарали Раҳимбердиев санъатга ихлоси бор ёшлар билан ишлашга ҳам алоҳида аҳамият бермоқда. Дутор, тор ва доира сирларини ўрганишга қизиққанларнинг сафи янада ортиб бормоқда.

Гулбаҳор МЎМИНОВА.

Республикамизда ягона

Тошкентдаги 27-ўрта ҳунар-техника билим юрти республикамиздаги намунали ўқув даргоҳларидан биридир. Билим юртида таълимий жараёнларни такомиллаштиришга қаратилган талай ибратли ишлар амалга ошириб келинмоқда. Тажрибали педагогик жамоа яқинда яна бир хайрли ишга қўл уриб, яхши ташаббус бошлаб берди: бу ерда мебель фабрикаси очилди.

Республикамизда ҳозирча ягона ҳисобланган мазкур корхона мактаблар учун турли хил жиҳозлар тайёрлаб беради. Меҳнатсевар бўлажак касб эгалари мураббийлари ёрдамида ўтиргичлар, шкафлар, хонтахталарни ясашга ҳам киришдилар. Ўқувчилар қўли билан тайёрланган қутилар эса мактаб-интернатлар ётоқхоналарига юборилади.

Мебель фабрикаси ўзининг бўёқчилик-сувоқчилик устахонасига ҳам эга бўлди.

Саодат ОДИЛОВА.

ДОЛЗАРБ МАСАЛАЛАР

Куни кеча Бектемир райони ҳокимияти қошидаги маслаҳат кенгашининг навбатдаги йиғилиши бўлиб ўтди.

Йиғилишни район ҳокими Шукрулло Ҳикматов олиб борди. Унда шу кундаги долзарб муаммолар муҳокама этилди. Сўзга чиққан Бектемир райони ҳокими муовини Хайринисо Мирзажонова «Маслаҳат кенгашига ўзгаришлар киритиш тўғрисида» маъруза қилиб, маслаҳат кенгашининг янги аъзоларини таништириб ўтди. Район иқтисод ва ҳисобга олиш бўлими мудири Ольга Даминова «1992 йилдаги райoннинг ижтимоий ва иқтисодий ривожланиши, 1993 йилги режалар тўғрисида», район молия бўлими бюджет инспекцияси бошлиғи Зулхумор Кенжаеванинг «1992 йилги бюджетнинг қандай бажарилганлиги» ҳақидаги маърузалари тингланди.

Шунингдек, йиғилишда район аҳолисини иссиқлик ва ичимлик суви билан таъминлаш, уй-жойларни хусусийлаштиришнинг бориши тўғрисидаги масалалар ҳам муҳокама этилиб, барча кўрилган масалалар юзасидан тегишли қарорлар қабул қилинди.

Муҳиддин БОЗОРОВ.

Бугунги кун нафаси

РЕСПУБЛИКАМИЗДА

● Наманган вилояти саноат комбинатлари истеъмол бозорини тўлдириш мақсадида янги маҳсулотлар ишлаб чиқаришни ўзлаштирмоқдалар. Ушбу корхоналарда бу йил уй-рўзғор учун 80 турдаги — бултургидан қарийб икки баравар кўп буюмлар ишлаб чиқарилиши йўлга қўйилади.

● Ўзбекистон Республикаси Қуролли кучларининг бир йиллиги шарафига Андижон—Хўжаобод—Қўрғонтепа— Андижон йўналиши бўйлаб автопойга ўтказилди.

● Жиззахнинг тоғли район маркази Усматда янги автомобиль шоҳбекати фойдаланишга топширилди. Бу йил Ғаллаорол шаҳри ва Зарбдор район марказида ҳам ана шундай шоҳбекатлар қурилиши мўлжалланган.

● Андижоннинг Оқёр таъмирлаш заводи негизида «Тиксанти» Ўзбекистон—Туркия қўшма корхонаси ташкил этилмоқда. Бу ерда яқин вақт ичида замонавий тикув машиналари ишлаб чиқариш ўзлаштирилади.

● Марғилондаги «Атлас» ишлаб чиқариш бирлашмасида асосий маҳсулотдан ташқари аёллар либослари, чопон ва кўйлаклар ишлаб чиқаришга ҳам киришилди.

● Фарғона ёғ-мой комбинатида «Водий» ва «Фарғона», деб номланган атир совунлари ишлаб чиқарила бошланди. Бу йил корхонада камида 8 минг тонна атир совунлар ишлаб чиқарилиши мўлжалланмоқда.

● Тошкент, Андижон, Наманган, Фарғона ва бошқа вилоятларда уюшган жиноятчиликка қарши курашни кучайтириш юзасидан қатъий чоралар кўрила бошланди.

ҲАМДЎСТЛИКДА

● Россия ҳукумати ўзининг 1992 йил 31 декабрдаги қатор истеъмол моллари нарх-наволарини давлат томонидан бошқариб туриш тўғрисидаги қарорини бекор қилди. Ҳукуматнинг янги қарорига кўра яккаҳоким корхоналар маҳсулотларидан бошқа барча маҳсулот ва моллар нарх-наволарини маъмурий бошқариб туриши ман этилди. Буни ҳукумат иқтисодий ислоҳотларни қатъий олға силжитиш мақсадини кўзлаб қилинди, деб изоҳлади.

● Молдова молия вазирлиги маълумотларига кўра 1992 йилда бу мамлакатда давлат хизматчилари учун сарф-харажатлар икки бараварга ошган.

● Туркманистон Президенти Сапармурод Ниёзов туркман имлосини ҳозирги кириллицадан тезроқ лотин ёзувига ўтказиш зарур, деб баёнот берди. Унинг фикрича, бу мамлакатга тезроқ жаҳон ҳамжамиятига кириш имконини берар экан.

● Олмаота маъмурлари шу йил 1 январдан уй-жой ва коммунал хизматлар нархлари кескин оширилганлигини маълум қилдилар.

● АҚШ долларининг рублга нисбатан қиймати яна кескин ошиб кетди. Кеча Москвада бўлиб ўтган банклараро валюта биржасида АҚШ бир долларининг қиймати 474,5 рубль бўлди.

ХОРИЖДА

● Америка Қўшма Штатлари ҳарбий ҳаво кучларининг иккита қирувчи-бомбардимончи самолёти Ироқ шимолидаги ҳаво ҳужумидан сақлаш воситаларига зарба берди. Форс кўрфазидаги можаро жаҳон ҳамжамияти томонидан турлича баҳоланмоқда. Қатор араб мамлакатлари Ироққа янги ҳужумларни қораладилар. Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг доимий аъзоси бўлган Россия бу масала хусусида БМТ Хавфсизлик Кенгашининг янги мажлисини ўтказишни таклиф этди. Франция ҳам Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг махсус қарорисиз Ироққа қарши жанговар ҳаракатларда иштирок этишдан воз кечди.

● Литва Демократик меҳнат партиясининг раиси А. Бразаускас биринчи бўлиб бу давлат бошлиғи лавозимига номзод сифатида расман рўйхатга олинди.

● Греция пойтахти Афинада шаҳар осмонини тўла қоплаб олган тутунларга қарши курашиш юзасидан фавқулодда чоралар кўрилмоқда. Шаҳар марказида барча турдаги автомобилларнинг ҳаракат қилиши ман этилди.

● Таиланд марказидаги машҳур ресторанлардан бирида чиққан ёнғин натижасида 30 киши ҳалок бўлди, 20 дан кўпроқ киши куйди ва заҳарланди.

● Испаниянинг кичик шаҳарларидан бирида шахмат бўйича жаҳон биринчилигига номзодларнинг финал учрашуви давом этмоқда. Найжл Шорт ва Ян Тимман ўртасидаги олти ўйиндан сўнг ҳисоб Шорт фойдасига 3,5:2,5 бўлиб турибди. Бу учрашувда яна 8 ўйин ўйналгач, ҳозирги жаҳон чемпиони Гарри Каспаровнинг бўлажак рақиби аниқланади. Шахмат бўйича жаҳон чемпиони учун мусобақа ўтказишга ҳозир Испаниянинг Барселона, Буюк Британиянинг Лондон, шунингдек Берлин, Загреб, Жакарта шаҳарлари даъвогарлик қилмоқдалар. Шуниси қизиқарлики, Лондон бу мусобақа соврини сифатида 5 миллион, Барселона эса 4 миллион доллар тиккан.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Қ. Ж. ҲАҚҚУЛОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ БОШ ВАЗИРИНИНГ ЎРИНБОСАРИ — НЕФТЬ ВА ГАЗ САНОАТИ МИЛЛИЙ КОРПОРАЦИЯСИ («ЎЗБЕКНЕФТГАЗ») БОШҚАРУВИНИНГ РАИСИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Қайим Жалилович Ҳаққулов Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари — Нефть ва газ саноати миллий корпорацияси («Ўзбекнефтгаз») бошқарувининг раиси этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1993 йил 19 январь.

Театрнинг илк қадамлари

Маннон Уйғур номидаги Тошкент Давлат санъат институти талабалари ўз ўқув театрлари қошида истеъдодли режиссёр Баҳодир Назаров раҳбарлигида «Минг бир кеча» номли театр ташкил этилганлигини қувонч билан кутиб олдилар.

Чунки янги театрнинг кўз очиши шуниси билан диққатга сазовор воқеа бўлдики, эндиликда бўлғуси санъаткорлар ўқув хоналарида олаётган билимларини бемалол катта саҳнада синаб кўра оладилар. Мазкур ижодий лаборатория амалиёт ва назариянинг бир даврда ривожланиб боришига имконият яратади. Яна шуни алоҳида таъкидлаб ўтмоқ жоизки, институт ўқитувчилари саҳнада талабалар билан биргаликда роль ижро этадилар. Буни биз ижодий жамоанинг халқимизнинг хониши булбул ҳофизи Маъмуржон Узоқовнинг ёрқин хотирасига атаб тайёрлаган дастлабки катта концерт дастури мисолида кўришимиз мумкин. Шу кунларда театр жамоаси институт ўқитувчилари Исоқтой Жуманов, Насрулло Қобиловлар ҳамкорликда яратаётган Абдулҳамид Чўлпон ҳақидаги мусиқали драма, «Минг бир кеча»нинг «Бир кунлик халифа» эртагини саҳнага олиб чиқиш тараддудида. Биз эса «Минг бир кеча» эртаклари асосида туркум спектакллар яратиш ишқи билан ёнаётган ёш театр жамоасига катта зафарлар тилаб қоламиз.

Матлуба КОМИЛОВА.

Кўҳна санъат намуналари

Уйғур халқ санъати ўзининг нафислиги ва ранг-баранглиги билан қадимдан маълум. Асрлар оша сайқал топган бу кўҳна санъат орасида мўйқалам усталари яратган асарлар ҳам алоҳида ўрин эгаллайди.

Ана шундай ёрқин ижод намуналари жамланиб, алоҳида бир йирик кўргазмага айлантирилди. Ушбу нуфузли бадиий экспозиция яқинда Тошкентга келтирилиб, Ўзбекистон давлат санъат музейига қўйилди. Кўргазмадан ўрин олган суратлар маҳорат билан чизилган. Айниқса, атоқли уйғур рассоми А. Исаев мўйқаламига мансуб тасвирий асарлар кўпчилик эътиборини ўзига тортди.

Санъат ОЛИМОВА.

НОМИ ЎЗГАРДИ

Шаҳримиздаги эски, яъни ҳозирги Шимолий вокзал олдидаги энг катта кўча «Привокзальная» деб юритилар эди. Энди шаҳар ҳокимининг фармойишига кўра бу кўчанинг номи «Туркистон» деб ўзгартирилди.

Эндиликда шаҳримизга ташриф буюрган меҳмонлар кўча номини ўқиб Ўзбекистоннинг марказига ташриф буюраётганликларини ҳис этадилар.

Гули АБДУЛЛАЕВА.

Янги йилдан бошлаб Тошкент пиллакашлик фабрикасининг цехлари яна биттага ошди. Корхона маъмурияти шу яқин-атрофда яшовчи аҳолини иш билан таъминлаш ва жамоани ишсизликдан ҳимоялаш ниятида январь ойининг дастлабки кунидан бошлаб бош корхона тизимида ипак ўраш цехини ишга туширди. Баҳодир Оллаёров бош бўлган бу жамоада шу кеча-кундузда 120 хотин-қиз хизмат қилмоқда.

— Бирон бир янгилик йўқки, у ўз-ўзидан амалга оша қолсин, — дейди бизга корхона директори Бахтиёр Шерматов изоҳ бериб. — Цехни ташкил этиш учун анча елиб-югуришга тўғри келди. Айниқса уни керакли ускуналар билан жиҳозлаш масаласида қийналдик. Ҳар қалай меҳнатимиз зое кетмади. Янгиликни ишчиларимиз мамнуният билан кутиб олишди.

Ҳозир цехда тайёргарлик ишлари билан бирга дастлабки маҳсулотлар ҳам ишлаб чиқарилмоқда. Шу ўринда корхонанинг Марғилондаги «Ипакчи» деб номланган филиалида ҳам содир бўлган бир янгилик ҳақида гапириб ўтиш жоиз. Ушбу кичик корхонада ўтган йили атлас тўқиб чиқаришга киришилган эди. Агар дастлабки кезларда ҳаммаси бўлиб, бир кунда 16 метр қимматбаҳо мато тайёрланган бўлса янги йилдан бошлаб бу корхонада ишлаб чиқариладиган маҳсулот ҳажми ҳам анча ортди.

Шу кунларда ҳар иккала янги корхона йилига қанча сўмлик даромад келтиради, деган саволга жавоб изланмоқда. Бу хусусда тахминий ҳисоблар ҳам чиқариб қўйилди. Лекин аниқ рақам ҳозирча сир тутилмоқда. Чунки корхона аҳли бу ишлаб чиқаришларни янада кенгайтириш ва улардан тайёрланадиган маҳсулот турларини ошириш ниятида.

Ишбилармонлик— бозор талаби

КОРХОНАНИНГ ЯНГИ ЦЕХИ

Фабрикада ўтган йил режалари ҳам ошириб уддаланди. Меҳнат аҳли зиммадаги 19 миллион ўрнига 29 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарди. Бу йил эса ушбу рақамни 30 миллионга етказиш мўлжалланмоқда.

Саралаш участкаси асосан маҳсулотни турларга ажратиш билан шуғулланади. Кейин бу маҳсулотлар пилла йигирув участкасига юборилиб, бу ерда улардан ипак хом ашёси олинади. Ушбу участкаларда ишловчилардан ўз ишига катта масъулият ва диққат-эътибор талаб этилади. Чунки ишлаб чиқариладиган маҳсулотнинг сифати ва технологияси мана шу жамоанинг меҳнатига боғлиқ.

— Шунинг учун ҳам бу участкаларга касбини яхши ўзлаштириб олган ишчилар жалб этилади, — дейди бизга директор.

Корхонанинг ўзгалардан яна бир характерли томони шундаки, бу ерда маҳсулот тайёрлаш давомида мутлақо чиқит чиқарилмайди. Ипакни ўраш жараёнида қоладиган майда-чуйда ипсимон бўлаклар ҳам шу ернинг ўзида қайта ишланиб, сара маҳсулотлар сафига ўтказилади. Қайта ишлаш участкасининг Ҳамдам Эшназаров, Латофат Тожиева, Исроил Нурмуҳамедов сингари ишчиларини корхонадагилар «маҳсулотга қайта жон бағишловчилар» сифатида қадрлашади.

Фабрикада бўлган киши ҳар қадамда ишчиларга қулай шароитлар яратилаётганлигининг гувоҳи бўлади. Кейинги йилларда корхонада дам олиш хоналари бунёд этилди. Ошхона қурилди. Ишчиларга тушлик таом текинга бериладиган бўлди. Меҳнат аҳли ҳар йили 13-маош олади. Ойлик даромад ҳам ёмон эмас. Корхонада йигирма йилдан ортиқ ишлаб меҳнат таътилига кетаётганларга 2,5 минг ва ундан ортиқ миқдорда қўшимча пул берилади.

— Янги йилда ҳам ишчиларимизнинг моддий таъминотини яхшилаш юзасидан бир қатор тадбирларни белгилаяпмиз, — дейди Бахтиёр Шерматов сўзининг охирида.

Маҳмуд ОРИПОВ.

Москва вилоятининг Тамбов шаҳрида бўлиб ўтган Ҳамдўстлик давлатлари қандолатчиларининг кўрик танловида биринчи ўринни эгаллаган ҳамшаҳаримиз Аваз Зокиров йилнинг энг яхши қандолатчиси деб топилди. Айни пайтда Яккасарой район ошхоналар трестига қарашли «Феруза» қаҳвахонасида ишлаётган бу ажойиб, дилкаш йигит бундай муваффақиятга қандай эришди?

ЎЗ КАСБИНИНГ МОҲИР УСТАСИ

— Меҳнат фаолиятимни бундан 10 йил илгари «Зарафшон» ресторанидан бошлаганман, — дейди у. — Қандолатчиликни менга устозларим Абдулҳай Мажидов билан Кимё опа Ҳожиевалар ўргатишди. Бу ерда анча тажриба тўплаганимдан сўнг «Шодлик» ресторанига ўтдим. Бир йил Германиядаги «Ўзбекистон» ресторанида ишлаб келдим. Ҳозир «Феруза» қаҳвахонаси қошидаги қандолатчилик цехидаман. Уйланганман, турмуш ўртоғим Зулфияхон ҳам қандолатчи. Икки ўғлимиз бор. Умуман, ҳаётимиз яхши...

Аваз Зокиров ўзи ҳикоя қилган меҳнат фаолиятини тенгдошларига қараганда аввалроқ бошлади. Отаси эрта қазо қилгани туфайли оилага, онасига кўмаклашиш унинг зиммасида эди. Уқуви баланд бўлгани учун устозлари ва ҳамкасбларининг ҳурматини қозонди. Қандолатчиликни мукаммал ўрганиб олгач, «Шодлик» ресторанида мустақил ишлай бошлади. Ҳамкасблар беллашувларига бўлса 1987 йилдан бери қатнашиб келади. Трестлар, район, шаҳар, вилоят ва республика миқёсида ўтказилган қандолатчиларнинг кўрик-танловларида иштирок этиб, икки марта биринчи ўринни олди.

Ўз касбининг моҳир устаси Аваз Зокировга 1987 йилда ошхоналар трестининг «Олтин қўлли қандолатчиси», орадан икки йил ўтгач 24 ёшида «Қандолат уста»си номи берилди.

Тамбовдаги кўрикка Аваз пухта тайёргарлик кўрди. Унга умр йўлдоши Зулфияхон ҳам яқиндан ёрдам берди. Тўғрироғи, улар беллашувда бирга қатнашдилар. Кўрик-танловда қандолатчилар «Орзу» номли торт, турли ширинликлар тайёрлашди. Кўрик-танлов икки кун давом этиб, унда 12 республика вакиллари ўз маҳоратларини намойиш этдилар. Ҳакамлар ҳайъати қандолатчилар ишининг бешта асосий жиҳатларига баҳо беришди. Асосан, маҳсулот сифати, мазаси, сарфланган вақт, тайёрлаш жараёни ҳамда тайёр маҳсулотнинг умумий кўриниши эътиборга олинди. Бизнинг вакилларимиз 4 соатда маҳсулотни тайёрлаб бўлишди. Уни безашда миллий нақш усулларидан, шунингдек туршак, майиздан фойдаландилар.

Аваз Зокиров дилига фақат юқори ўринни олишни тугиб қўйганди. Шунга ҳаракат қилди. Хуллас, омад унга кулиб боқди. Биринчи ўринни олганлиги учун унга қимматбаҳо совғалар ва Грецияга саёҳат учун йўлланма берилди. Шунингдек, у Италиядаги бўладиган халқаро қандолатчилар кўрик-танловида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритди.

— Уйда таом, ширинликлар тайёрлаш Зулфияхоннинг ўзидан ортмайди, — дейди Авазжон биз билан суҳбатда. Бир-биримиздан маслаҳат олиб турамиз. Кўпроқ ўғилларим Акромжон билан Акмалжонларнинг кўнгилларига қарайман, уларга ўргатаман. Дўстларим, меҳмонлар келиб «Авазжон, қўлингиздан бир палов ейлик» десалар ўчоқда ош дамлаб бераман. Хуллас, мен ва Зулфияхон ҳаётимизни ширинликсиз тасаввур қилолмаймиз.

Назира СОДИҚОВА.

Тарихнинг ўқилмаган саҳифалари

ДАРБАДАРЛИК ОҚИМИ

Октябрь давлат тўнтаришидан кейин пайдо бўлган даҳшатли кўринишдаги воқеалар сабабли минглаpча туркистонликлар ўзга юртларга кўчиб кетишга мажбур бўлдилар. Туркистон халқининг Октябрь инқилобидан кейинги муҳожирлик даврлари сиёсий ва ижтимоий масала сифатида совет тарихчилари томонидан деярли ўрганилмади. Туркистонлик муҳожирларнинг ўзга мамлакатларга кетиш сабаблари ва уларнинг чет эллардаги ҳаёти совет тарихидан жой олмаган бўлса-да, лекин чет эллик бир қатор олимларнинг илмий асарларида ўз ифодасини топган.

Охирги ўн йиллар давомида ғарб мамлакатларида Туркистон муҳожирлари борасида бирин-кетин бир қанча асарлар юзага чиқди. Бу ўринда олимлардан Одра Шиминский, Эдин Набе, Дебри Денке ва Назир Шаҳроний кабиларнинг асарларини намуна сифатида кўрсатиш мумкин. Уларнинг асарларида туркистонликларнинг чет элга кетиш сабаблари, мазкур ўлкада совет ҳукмронлигини зўрлик билан ўрнатиш, ислом ақидаларини эса большевик мафкурасига тўғри келмаслиги кўрсатилган.

Шу билан бирга Қўқон мухторияти, Бухоро амирлиги тугатилишида содир бўлган қонли урушлар, бутун Туркистон бўйлаб қизил аскарлар томонидан минг-минглаб гуноҳсиз кишиларнинг ўлдирилиши, сабабсиз қамоққа олишлар, фуқароларнинг мол-мулклари мусодара этилиб, давлат ҳисобига ўтказилиши, чексиз хўрликлар ҳамда ўлкада авж олган очлик, яланғочлик каби мудҳиш ҳоллар ҳам туркистонликларнинг чет элга кетишига сабаб бўлди. Туркистонликларнинг чет элга кетиш тарихи ифодаланган асарлардан бири Бухоро амирлигининг охирги ҳукмрони амир Саид Олимхоннинг «Бухоро халқи ҳасрати» номли рисоласидир. Лекин, совет тарихшунослиги амир Олимхоннинг мазкур рисоласи тарихини ўрганиш учун манба ўлароқ қўлланишни кўп йиллар давомида тан олмади. Мана энди яқинда Тошкентда форс тилидан ўзбекчага таржима қилиниб, чоп этилди. Амир Олимхоннинг рисоласида ифодаланган лавҳалардан маълум бўлишича, умрида инқилоб сўзини эшитмаган, қулоғига чалинганда ҳам унинг маъносини англамаган Бухоро амирлигининг деҳқон, чорвадор аҳолиси амирликнинг 97 фоизини ташкил этган. Улар зўравонлик билан барпо этилган эътиқодсиз турмушдан кўра, ўз подшоҳи паноҳида дини, имони билан яшашни афзал кўрарди. Шунинг учун ҳам Бухоронинг фақиру фуқаролари амир Саид Олимхонни кўз ёши билан кузатганлар, унга болаларча эргашганлар.

Тарихий манбалардан маълум бўлганидек амир Олимхоннинг Бухородан кетиши билан Бухоро амирлигининг кўплаб фуқаролари чет элларга кетди. Яъни Бухоро амирлигининг шарқий қисмида яшовчи аҳолининг тўртдан бир қисми ватанни тарк этди. Қишлоқлар, маҳаллалар ҳувиллаб қолди. Далалар, боғлар аввалига кўринишини йўқотди, ўт босиб чангалзорларга айланди. Совет манбаларида ёзилишича, 1925 йилда Ҳисор ва Кулоб вилоятларида бутунлай ташлаб кетилган 48 та қишлоқ рўйхатга олинган. Совет матбуотида чет элларга кетган кишилар фақат ўз бойлигини сақлаб қолишга интилган бойлар ёки енгилган босмачилардан иборат, дея кўрсатилган бўлса-да, аслида муҳожирлар таркиби турли табақа, турли қабилалар вакилларидан ташкил топган эди.

Биринчи навбатда кўчиб юришга ўрганган чорвадорлар ватанидан кетишни бошлади. Улардан кейин деҳқонлар, савдогарлар ва ҳоказолар чет элларга йўл олди. Кўпчилик уй-жойини, ер-сувини, йиққан бойлигини ташлаб, бола-чақасини, ўз жонини большевикларнинг ҳужумидан сақлаб қолиш учун ўзга юртларга паноҳ истаб кетишди. Фақат Бухоро амирлиги ҳудудидан эмас, балки бутун Туркистоннинг ҳамма жойидан минг-минглаб кишилар ўз гўшаларини ташлаб, ўзга юртларга паноҳ излаб кетдилар. Бу дарбадарликнинг биринчи оқими эди.

Дарбадарликнинг иккинчи оқими қишлоқ хўжалигини коллективлаштириш, руҳонийларни таъқиб этиш содир бўлганидан кейин бошланди.

(«Садо», «Америка овози» радиостанцияси эшиттиришлари асосида).

Ҳамза номидаги республика Давлат мукофотига номзодлар

АВЛОДЛАРГА МАНГУ ЁДГОРЛИК

Тошкент жамолини узукка кўз қўйгандек муҳташам бинолар, кўркам саройлар безаб турибди. Шулардан бири — ажойиб меъморчилик санъати билан бунёд этилган Халқлар дўстлиги саройи ҳақида сўз юритиш жоиздир.

1980 йил. Худди шу йили Халқлар дўстлиги саройининг қурилиши ниҳоятда авжига чиққан эди. Ҳар куни шаҳримизнинг 2-3 минг ишчи-хизматчи ва талабалари қурилишга ҳисса қўшиш учун, ўзбекларнинг одатича ҳашарга чиқишарди. Негаки, 1981 йилда ўтказиладиган собиқ Ўзбекистон ССР Коммунистик партиясининг XX қурултойини худди шу бинода бўлиши мўлжалланган эди. Шу боис ҳам раҳматли Шароф Рашидов сарой қурилишини тез-тез келиб кузатиб, хабар олиб турарди.

— XX қурултойнинг бошланишига бир ой муддат қолган эди. Саройимизнинг 4000 ўринга мўлжалланган ўриндиқлари Венгриядан кечикиб келди, — дейди Халқлар дўстлиги саройининг директори Музаффар Назаров. — Шундай бўлса-да, шаҳримиздаги 27 завод ва фабрика ишчилари ўриндиқларни ўрнатишга ўз ҳиссаларини қўшишди. Кўпдан қуён қочиб қутулмас, деганларидек юртимизнинг фидойи инсонлари ёрдами туфайли барча замонавий талабларга жавоб берадиган муҳташам, бетакрор сарой ўз муддатида битказилди.

Ҳа, дарҳақиқат, шу ҳашаматли бино тўрт йил ичида қуриб фойдаланишга топширилган.

Катта маҳорат билан ишланган сарой қурилишида Қўқон ва тошкентлик ўймакорлар, наққошлар ўз ҳиссаларини қўшишган. Қизиғи шундаки, қурилиш материаллари асосан Ўзбекистонимизники: гипс, мармар, соф тошдан паннолар ва чинни заводида тайёрланган безаклардир. Саройдаги қандиллар Чехословакия заводларида тайёрланган, лекин улар ҳам пахта, узум шаклида юртимизга мос тарзда буюртма қилинган. Пардалар механизмлар ёрдамида турли шаклларга кира олади. Шундай чиройли, нафис кўринишга эга пардалар Бухородаги тикув фабрикасида чевар тикувчилар кўз нури ва қалб қўри билан тикилган. Сарой саҳнаси 15 хил шаклга кира олиши мумкин. Ёритгич ва овоз кучайтиргичлар энг сўнгги замонавий жиҳозлардандир.

Бугунги кунда шу ҳашаматли бинода Ўзбекистон санъат усталарининг концертлари, қизиқчилар чиқиши, турли кечалар, эстрада юлдузларининг катта концертлари ўтказиляпти. Бундан юртимиз аҳли катта маънавий ва маданий завқ олмоқда.

Шунингдек, Халқлар дўстлиги саройида турли қурултойлар, Президентлар учрашуви, фестиваллар ўтишини айтмайсизми? Бу саройга хорижий давлат бошлиқлари, ҳатто қироллар ташриф буюриб, ўзбек меъморларининг бетакрор санъатига таҳсинлар ўқишган.

«Биз бутун СССР ҳарбий кучларига бошчилик қилсак ва шунчалик қудратга эга бўлсак-да, лекин авлодларимизга бундай ажойиб меъморчилик санъатига бой, ҳашаматли бинони эсдалик сифатида қолдириб кетмаяпмиз», деган экан сарой чиройига лол қолган собиқ Иттифоқнинг ўша пайтдаги мудофаа вазири маршал Д. Ф. Устинов.

Дарҳақиқат, асрлар оша авлодларимиз учун эсдалик бўлиб қолган бу сарой, нафақат ўзининг гўзаллиги билан, балки маданий дам олиш ўчоғи, анжуманлар ўтказишга қулайлиги билан ҳам бугунги кунда ҳаммамизни қувонтиради.

Халқлар дўстлиги саройи тикланишида унинг ижодкорлари (раҳматли) Асадулла Хўжаев, Евгений Розанов, Фарҳод Турсунов, Музаффар Назаров ва қурувчи Мухтор Ҳабибуллаевларнинг хизматлари беқиёсдир. Буни улар Ҳамза номли мукофотга номзод этиб қўйилгани ҳам тасдиқлаб турибди. Уларнинг иши ҳар қандай давлат мукофотларига лойиқ. Ўйлаймизки, юртимизнинг ёш меъморлари, қурувчилар ҳам улар изидан бориб, келажакда истиқлолга юз тутган Ўзбекистон чиройини очадиган бундай ҳашаматли, нафис саройларни кўплаб бунёд этадилар. Мустақил равишда жаҳон майдонига чиқаётган Ўзбекистон ва унинг пойтахти — Тошкент янада гўзаллашиб бораверади.

Эркин ЭСИРГАДИЕВ.

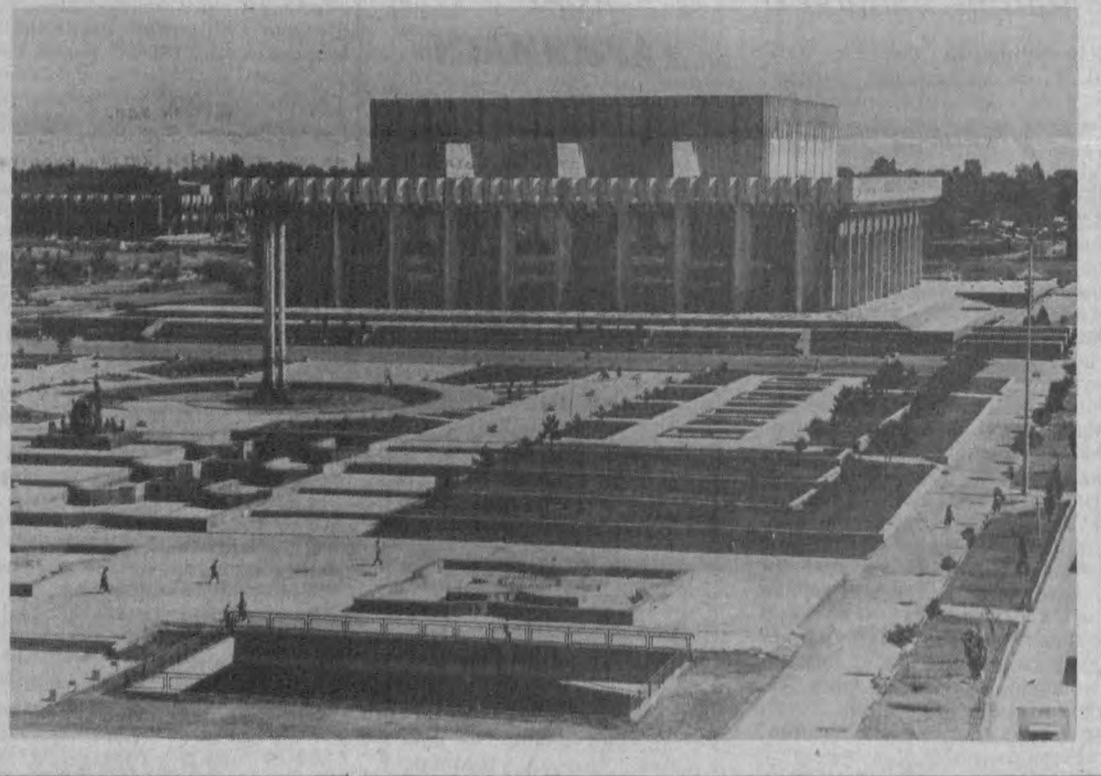

СУРАТДА: Халқлар дўстлиги саройи ва майдонининг умумий кўриниши.

Талабалар ҳаётидан

БЎШ ВАҚТ УНУМЛИ ЎТМОҚДА

Кейинги пайтда олий ва ўрта ўқув юртларида таълим олаётган йигит-қизларимизнинг турмуш тарзини яхшилаш, уларни ижтимоий ҳимоя қилишга алоҳида эътибор бериляпти. Ўзбекистон Республикаси Президентининг бу борадаги қатор фармонлари фикримизга ёрқин далил бўла олади. Тошкент Давлат университетининг журналистика факультетида бўлажак ижодкорлар таҳсил олишаяпти. Талаба қизларнинг ётоқхонасида яратилган шарт-шароит, уларнинг бўш вақти қандай ўтаётганини билиш мақсадида Ёшлар шаҳарчасига йўл олдик. Бизни қизиқтирган масалалар бўйича талабалар шундай жавоб беришди.

Назокат Самандарова, III-курс талабаси:

— Ётоқхонанинг бўлажак журналистлар учун фойдали томони шундаки, одамлар табиати, улар орасида яшашни яхши билиб олаяпмиз. Лекин бир хонада уч кишидан тураётганимиз бироз қийинчилик туғдираяпти. Бунинг устига яқинда физика факультети талабаларини ҳам жойлаштиришди. Касаба уюшмаси томонидан қизларни руҳлантирувчи, улар дилини шод қилувчи бадиий кечалар уюштирилиб турилса, яхши бўларди. Бундан ташқари дам олиб, ҳордиқ чиқариш учун барча қулайликларга эга, жиҳозланган хона ҳам зарур.

Нилуфар Намозова, II-курс талабаси:

— Дарсдан кейин чет тилларини мукаммал ўрганиш мақсадида кўпчилик қизлар курсларга қатнаймиз. Бўш вақтда гурунглашаётганда эса бекор ўтирмасдан кашта тикиш, тўқиш билан машғул бўламиз. Баъзан, оқшомлари дискотекага борамиз. Ётоқхонадаги шароитга келсак, уни яхшилаш менимча ўзимизга боғлиқ.

Лола Саодатова, III-курс талабаси:

— Биз одатда кечки овқатдан сўнг дарс тайёрлаймиз. Ташқаридан қаралса ҳамма нарса кўнгилдагидек туюлади. Аммо ҳозирги бозор иқтисодиёти даврида камчиликсиз нарсанинг ўзи борми? Шунинг учун унчамунча етишмовчиликларга ҳадеб куюнавермаслигимиз зарур. Ҳозир хориждан келган талабалар билан бирга яшаяпмиз.

Ётоқхонадан қайтар эканмиз, кўнглимиздан бир фикр ўтди. Мана шундоқ талабалик дамларини орзу қилмаган ёшлар борми? Энг диққатга сазовор жойи, кўпчилик билан танишасан, турмушни яхши англайсан, мустақил ҳаётга кўникиб борасан. Журналистика факультетида таълим олаётган қизлар ўқиш билан бирга ўзлари истиқомат қилаётган жойнинг саранжом-саришта бўлишига қайғуришлари лозим. Ахир айтишадику, сариштalik бор жойга фаришта келади, деб.

Дилором САРМОНОВА.

Фидойи кишиларимиз

ТОЛИШНИ БИЛМАЙ

Ўзбек тилига давлат мақоми берилгандан сўнг олий ўқув юртларида ҳам ўзбек тили ва адабиётини ўқитиш кўлами кенгайиб, йирик тадқиқотларга қўл урилди. Айни бир вақтда тиббий атамалар бўйича янги қўлланмалар тайёрлашга киришилди.

Ўзбекистон Соғлиқни сақлаш вазирлиги ҳузурида тузилган Тил жамиятининг бу борадаги фаолияти кенгайиб кетди. Жамият аъзолари «Тиббиёт луғати»ни тузишга киришди.

Олтмиш босма табоқдан иборат ушбу қўлланмани босмага тайёрлаш учун кўзга кўринган шифокор олимлар жалб этилди. Ўзбекистон халқ академиясининг мухбир аъзоси профессор Эркин Қосимов ҳам бу хайрли ишни адо этишда фаоллик кўрсатмоқда.

2-Тошкент давлат тиббиёт институти ички касалликларни аниқлаш кафедрасининг мудири сифатида профессор қатор қимматли нашрларни босмага тайёрлаш ишига бошчилик қилди. Шу ўринда ўзбек тилида ёзилган «Касаллик тарихининг чизма «тасвири» номли йирик қўлланмани кўрсатиб ўтиш мумкин. «Ички касалликлар муолажаси дастури бўйича атамалар луғати» китоби ҳам атоқли олимнинг жиддий илмий изланиши маҳсули бўлди.

Тиббиёт фанлари доктори Э. Қосимов бундан илгари тиббиёт илмининг шу йўналишига доир қатор китоблар устида жиддий ишлаган эди. «Ички касалликларни аниқлаш» дарслиги тиббиёт олий ўқув юртлари учун яхши ўқув қўлланмаси бўлиб қолди. Унинг «Юрак-қон-томир, касалликлари ташхиси» деб аталган рисоласи ҳам муолажаларда шифокорларга қўл келмоқда.

Аҳмад АЗИМОВ.

Хорижда

ҚИРҚ ИККИНЧИ ПРЕЗИДЕНТ ИШ БОШЛАДИ

Билл Клинтон Оқ уйнинг хўжайини бўлишига ҳам оз кунлар қолди, аниқроғи 20 январда у Оқ уйда АҚШнинг 42-президенти сифатида иш бошлади. Фақат ундан аввал «Мен тантанали қасамёд қиламанки...» йўсинда бошланувчи қатъий 35 сўздан иборат президент қасамёдини қабул этса бас. Кейин мазкур тадбирга боғлиқ президентлик расм-русумлари — қилинажак ишлар тўғрисида қисқача сўз айтилади, ортидан парад, бал бошланади.

Аслида кўпчилик америқоликлар дилига ўрнашиб қолган президентлик анъаналари неча йиллар давомида сайқал топди, шаклланди ва бугунги кунда ўз такомилига етди.

Америконинг биринчи президенти бўлмиш Вашингтон мамлакат конституциясига мувофиқ илк бор президентлик қасамёдини қабул этган. Ўшанда Библияга қўлини қўйиб «Худонинг ўзи қўлласин» дея қасамини якунлаган. Ўшандан бери деярли барча президентлар Библияни ўртага қўйиб қасам ичишади.

Бундан ташқари қилинажак ишлар тўғрисида қисқача нутқ сўзлаш анъанасини ҳам Вашингтон бошлаб берган. (Сўнг мушакбозлик ва бал ташкил этилган). Бироқ биринчи бўлиб ваъз айтиш маросимини расмий ўтказган президент Томас Жефферсон (1801) ҳисобланади.

1809 йили Жеймс Мэдисон президентлик қасамёдидан сўнг байрам паради ўтказишни биринчи бор расмийлаштирган ва бу ҳам президентлик анъанасининг ажралмас қисми бўлиб қолди.

1817 йилгача президентликнинг илк нутқи фақат ҳашаматли бинолар ичида сўзланарди. 1917 йилда эса Жеймс Монро бу тадбирни очиқ ҳавода ўтказиш одатини жорий этди. Бу ҳам президентлик анъанасини бойитди. Авваллари қасамёд 4 март куни қабул қилинган. Сўнг 1933 йили конституцияга тузатиш киритилиб бу тадбир 20 январда ўтказиладиган бўлди. Бу билан маъмуриятнинг «узоқ муддатли ўтиш даври» қисқартирилди.

Илк бор 20 январда қасамёд этиш 1937 йилда Франклин Делан Рузвельтга насиб этди.

Қасамёддан кейин бўладиган илк президентлик нутқини сўзлашда Уильям Генри Харрисонга етадигани бўлмаган. У ўз нутқида 8 мингта сўз ишлатиб, роппа-роса 2 соат маъруза қилган. Ўша кунги маросимда совуқ шамол бўлишига қарамай Уильям Генри ялангбош ҳолда Оқ уйдан Капитолия биносигача пиёда борган. Натижада қаттиқ шамоллаб қолган ва бир ой ўтгач, зотилжам касаллиги сабаб оламдан ўтган.

Бундай маросимда биринчи бўлиб 1921 йили президент Уоррен Хардинг автомобилдан фойдаланган. Бу даврга қадар эса анъанага кўра Капитолия биносига файтонда борилган ва уни файтонда тарк этилган. Жимми Картер эса 1976 йилда Оқ уйга пиёда борган. Билл Клинтон Оқ уйга қандай боради, буни яқин кунларда билиб оламиз.

Уэнди РОСС. ЮСИА.

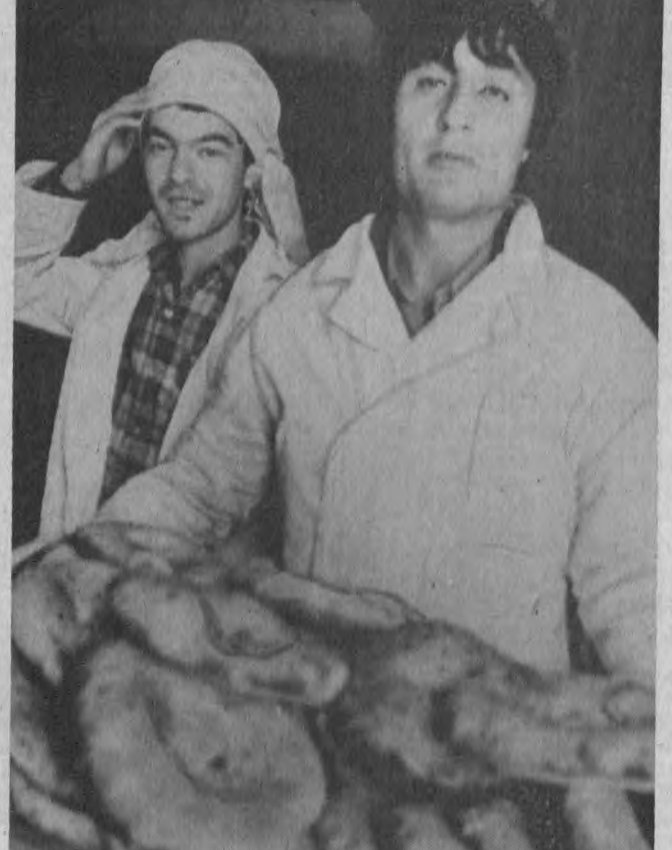

Иссиқ тандир нонни ким ҳам ёқтирмайди, дейсиз? Ҳарорати баланд тандирда нон ёпиш машаққатини сизу биздан кўра новвойлар яхши билишади. Шундай бўлсада, «Лабзак» меҳмонхонасининг «Аспирантлар уйи» қошидаги новвойхонада ўз касбини севиб тандир нон ёпаётган ака-ука Обид ва Дилшод Баратовлар эрта тонгдан иссиқ нон ёпишга уринадилар.

Сиз кўриб турган суратдагидек, улар ўз меҳнатларидан мамнун.

Рустам Шарипов суратлари.

БИР ЙЎЛА ИККИ БИНО

Тажрибали бинокор Абдулла Эримов бош бўлган бригада ҳақида кўплаб ёзилган. Чунки 1-уйсозлик комбинатига қарашли 60 қурилиш бошқармасига борсангиз раҳбарлар биринчи бўлиб мана шу жамоа тўғрисида сўз юритишади. Чиндан ҳам бригада аъзолари узоқ йиллардан бери жуда кўплаб уй-жой биноларини бунёд этиб ҳамшаҳарларимизнинг оғирини енгил қилиб келишяпти.

Шу кунларда бу илғор жамоа Юнусобод районининг Муртазоев кўчасида қад кўтарган иккита ҳашаматли бинода қурилиш-тиклаш ишларини ниҳоясига етказди. Бу бинолардан бири истиқоматчиларга мўлжалланган бўлса, иккинчиси эса чет эллик элчихона хизматчилари учун махсус бунёд этилмоқда. Ҳар иккала тўққиз қаватли бино замонавий кўринишга эга бўлиб, барча қулайликлари билан ажралиб туради.

— Сифатли ва самарали меҳнат қилишимизда ўзаро мусобақа қўл келмоқда, — дейди бригада бошлиғи А. Эримов биз билан мулоқотда. — Жамоамиз узоқ йиллардан бери бошқармамизга қарашли Сергей Пак бригадаси билан ўзаро беллашиб келади. Мана шу беғараз рақобат туфайли қурилиш сифати ҳам, режа-топшириқлар ҳам ортиғи билан уддаланмоқда.

Бригаданинг Сергей Простатин, Омон Холмирзаев, Шавкат Алимуҳамедов, Набижон Ҳайитов каби бинокорлари ҳамкасбларига ўрнак кўрсатишмоқда. Бир неча касбларни ўзлаштириб олган бу бунёдкорлар барча юмушларни бемалол эплаб кетишаверади.

— Ҳар иккала бинони февраль ойи бошларида фойдаланишга топшириш учун ҳаракат қиляпмиз, — дейди бригада бошлиғи сўзининг охирида.

Саъдулла СУЛТОНОВ.

СИҲАТ-САЛОМАТЛИК

Илмий муассасаларда

ЯНГИ УСУЛ ҚЎЛЛАНИЛМОҚДА

Яқинда Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлигига қарашли Акушерлик ва гинекология илмий тадқиқот институтида бачадондан ташқари ҳомиладор бўлиш ҳолати қайд этилган аёл операция қилинди. Ўйлаб кўрадиган бўлсак, бундай ҳолат тиббиёт соҳасида жуда кўп учрайди ва бу каби операцияни ҳар қандай касалхонада ўтказиш мумкин. Аммо ҳамма гап шундаки, ушбу операция республикамизда биринчи марта, қорин бўшлиғини очмасдан эндоскопик усул ёрдамида амалга оширилди. Бу антиқа усул ҳақида тўлароқ тасаввурга эга бўлиш учун институтнинг консерватив ва оператив гинекология бўлими раҳбари, тиббиёт фанлари доктори Ҳошимжон Сабуровга мурожаат қилдик.

— Эндоскопия усули ҳозирги пайтда тиббиётнинг жадал ривожланиб бораётган йўналишларидан биридир. Унинг пайдо бўлиши электроника, оптика, ёруғлик техникаси, шунингдек металлни қайта ишлаш соҳаларида эришилган ютуқлар билан боғлиқ. Ушбу усулнинг ўзига хос томони шундан иборатки, операция қорин деворида жойлашган авторучка диаметри катталигидаги тешикча орқали ўтказилади.

— Эндоскопия усулининг қорин бўшлиғини кесиш йўли билан ўтказиладиган одатдаги жарроҳлик операциясига нисбатан қандай қулайликлари бор?

— Масалан, бачадондаги миоматоза тугунини йўқ қилиш учун ўтказиладиган лапараскопик (бу ҳам эндоскопиянинг бир тури) операцияни олайлик. Бунда тўқималарнинг ҳаракатланиши лапаратомия, яъни жарроҳлик операциясига нисбатан юз марта кам рўй беради. Бемор лапараскопиядан сўнг юқори жисмоний фаолликка эга бўлади. Эндоскопия усули одатдаги операциялардан сўнг тез-тез учраб турадиган ошқозон-ичак фаолиятининг бузилишига йўл қўймайди. Бундан ташқари кичик тос аъзоларининг қон билан таъминланишидаги ўзгаришлар сони операциядан сўнг жуда кам бўлади ва шунинг оқибатида беморнинг соғайиб кетиш муддати қисқаради, унинг касалхонада камроқ ётиши, ўз-ўзидан маълумки, тиббиётга иқтисодий самара беради.

— Эндоскопия усулининг қандай ўзига хос имкониятлари бор?

— Унинг имкониятлари ниҳоятда кенг. Эндоскопия ёрдамида бачадонда ҳосил бўлган айрим ўсимталарни даволаш, тухумдон попугини йўқотиш каби ишларни амалга ошириш мумкин. Айниқса, аёллар бепуштлигини даволашда лапараскопия билан беллашадиган бирон бир усул ҳозирча йўқ.

— Эндоскопия усулини амалга тадбиқ этиш қандай ва қачондан бошланди?

— Республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги ёрдами билан янги хорижий асбоб-ускуналарга эга бўлгач, 1991 йилнинг бошларида ушбу усулни қўллай бошладик. Ўтган давр мобайнида институтимизда эндоскопия усули билан турли гинекологик хасталиклар устида 400 дан ортиқ операция ўтказилди.

Ушбу операциялар устида кенгроқ тўхталиб ўтиш учун гинекология бўлимининг катта илмий ходими, тиббиёт фанлари номзоди Виктор Рулёвга мурожаат қилдик.

— Ҳозирги пайтгача бачадондан ташқари, ҳомиладорлик ҳасталиги бўйича лапараскопия ёрдамида амалга оширилган операциялар сони йигирматага яқинлашиб қолди. Умумий ҳисобда операцияларнинг катта қисми узоқ ва фойдасиз даволанилган бепуштлик устида олиб борилган.

— Лапараскопия бепуштликдан шикоят қилувчи ҳар қандай аёлга ёрдам бера оладими?

— Йўқ, албатта. Тажриба шуни кўрсатдики, лапараскопия учун мижозларни танлаб олиш зарур экан. Аввалига ушбу усулни ҳар бир беморга қўлладик, бунинг оқибатида бизга қорин бўшлиғидаги чатишиш жараёнининг оғир шакли хасталигига чалинган аёллар мурожаат эта бошладилар. Ваҳоланки, хорижий тадқиқотчилар бу хасталикка хомиладор бўлиш арафасидаги ноxушлик белгиси деб қарайдилар. Бундай мижозларга биз эгаллашга киришган экстракорпорал усул билан уруғлантириш тавсия этилади.

— Лапараскопик операцияларни амалда тадбиқ этиш йўлида қандай муаммолар мавжуд?

— Ягона муаммо шундан иборатки, бизда лапараскопик асбоб-ускуналарнинг атиги биргина мажмуаси бор холос, улар ҳам тез-тез қўлланилгани сабабли эскириб бораётир. Янгиларини сотиб олиш эса катта маблағ талаб этади. Агарда биз янги замонавий ускуналарни сотиб олишга эришсак институтимиз қошида даволашнинг эндоскопик усули бўлимини очиш бахтига муяссар бўлардик.

— Даволашнинг эндоскопик усули беморлар мисолида қандай натижалар билан изоҳланади?

— Натижалар бениҳоя ижобий. Салбий ҳолатлар камдан-кам қайд этилди. Операциядан сўнг икки соат ўтгач беморлар палата бўйлаб бемалол юришга қийналишмади. Эртасига эса даволанишнинг касалхона тартибига қайтишди. Шундай бўлса ҳам биз бу усулнинг янгилигини ҳисобга олиб беморларни 3—4 кундан сўнг уйларига юборяпмиз. Бу ҳам одатдаги жарроҳлик операциясидагига нисбатан барвақтроқдир. Беморнинг кейинги аҳволи ҳақидаги натижаларга келсак, ҳозирча бизга ўн нафар аёлнинг ҳомиладор бўлгани маълум холос. Афсуски, биз барча мижозларимизни операциядан сўнг 3—6 ой ўтгач қайта кўрикдан ўтиш учун таклиф этсак-да, ҳозиргача атиги 41 аёл ушбу таклифни қабул қилиб, такрорий кўрикдан ўтди. Бунинг боиси шундаки, менимча, биринчидан, мижозларнинг кўпчилиги узоқ жойларда, хусусан бошқа шаҳарда яшайдилар, иккинчидан, уларнинг соғлиқлари бўйича ҳеч қандай шикоятлари йўқ. Акс ҳолда бизда даволанган аёллар ҳеч қандай таклифсиз ҳам ўзимизга қайтган бўлур эдилар.

Шундай қилиб республикамиздаги Акушерлик ва гинекология илмий тадқиқот институтида операция қилишнинг эндоскопик усули амалга тадбиқ этила бошланди. Бугунги кунда институтда лапараскопик операция ўтказиш одатдаги ишга айланиб бормоқда.

Борис РУБИН.

Халқ соғлиғи— юрт бойлиги

БОЛАЖОНЛАР ШИФО ТОПСИН

Тиббиётимиз бозор иқтисодиёти туфайли жуда мушкул аҳволда қолди. Лекин шунга қарамай имкони борича бу вазиятдан чиқишга ҳаракат қилиняпти. Ҳамза район марказида жойлашган Тошкент шаҳар Соғлиқни Сақлаш Бош бошқармасига қарашли болалар учун маслаҳат ташхис марказига қадам ранжида этганимизда, ҳеч қандай камчиликни кўрмагандек бўламиз. Кенг ва ёруғ қилиб қурилган кўп қаватли бинонинг ҳар бир қаватига кўтарилган сари кўнглингиз хуш бўлади. Саранжом-саришта замонавий тиббий техника воситалари билан жиҳозланган врач қабулхоналари, юмшоқ ўриндиқлар қўйилган кутиш йўлаклари, болаларни чалғитувчи чиройли суратлар, ота-оналар учун фойдали маслаҳатлар битилган деворий кўргазмалар ва бошқалар кишини ўзига жалб этади.

Бемор болаларини умид билан олиб келаётган ота-оналарнинг охирги ишончи шу маскандадир. Бу ерда тажрибали шифокорлар ўз соҳалари бўйича болаларнинг касалини аниқлаб, лозим топсалар кундузги даволаниш курсига йўлланма берадилар. Кундузги даволаниш бўлимида 21 та ўрин бўлиб, учта бўлимда шундай имтиёз мавжуддир. Ўпка, юрак-қон томири ва бошқа касалликлар билан оғриган болалар умумий даволаниш бўлимида шифо топадилар. Бу бўлимда болаларни физиотерапевтик методлар асосида даволайдилар. Яъни нуқтали уқалаш, игна билан даволаш яхши йўлга қўйилган. Шунингдек, фитобарнинг дармондорилари болажонларимизга фойда бўлмоқда.

Жарроҳлик бўлимида касалликларни даволаш билан бирга кичик операциялар ҳам қилинади. «Никоҳ ва оила» бўлимида эса боласизликдан қийналаётган ота-оналар даволаниб, ўз орзуларига эришадилар.

Кундузги даволаниш бўлимининг асосий муаммоси дори-дармонларнинг танқислигидир. Ҳа, ташқи кўринишдан ҳавас қилгувчи бу тиббий даргоҳнинг ҳам кўплаб муаммолари мавжуд эканки, болалар ҳаётини аниқлаб бергувчи марказ ҳам ёрдамга муҳтож... Чет элларнинг замонавий техник воситаларини сотиб олиш учун катта маблағ керак. Ҳозирча эски учкуналар аяб ишлатилгани билан аппаратга тушиш учун касал болажонлар ойлаб навбат кутмоқдалар. Ягона нусхадаги ультратовуш ташхис қурилмасининг хизмат қилаётганига кўп йиллар бўлиб, шифокорлар уни кўз қорачиғидек асрамоқдалар. Шунингдек, марказ учун эхокардиограф аппарати жуда зарур.

— Ҳомийлар қидириб чарчадим,— дейди бош врач ўринбосари Р. Жўраева. — Қани энди даргоҳимизнинг ҳар бир хонасини компьютерлаштириб ишласак. Айниқса, бизга малака ошириш мақсадида келган шифокорлар учун шароитимиз етишмайди. Лекин шифокорларимиз техникага жуда суяниб қолмасаларда, ўз тажрибаларига эгадирлар. Педиатрларимиздан Р. Маҳмудова, Р. Киселева, невропатологлар Г. Усмонова, Р. Киснова, нефролог Э. Виханд, жарроҳлар И. Мишерикова, Г. Благородова, юрак--қон томири, ўпка касалликлари бўйича В. Мгирдонова, Т. Крилова, шунингдек кундузги стационар даволаш бўйича Д. Абдалимова каби тажрибали болалар шифокорларидан ота-оналарнинг миннатдорчилиги чексиз.

Азиза ҒИЁСОВА.

Пойтахтимиздаги 10-юқумли касалликлар шифохонасида беморларга малакали тиббий хизмат кўрсатиш учун барча шароитлар муҳайё этилган. Даволаш хоналари замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган. Реанимация бўлимида шифокорлардан Лия Ялаева, Ольга Шведких ва бошқалар ўз вазифаларига масъулият билан ёндошиб, ҳурматга сазовор бўлишяпти.

СУРАТДА: Л. Ялаева ва О. Шведкихлар қурилмаларни беморларни қабул қилишга шай қилишмоқда.

Рустам Шарипов сурати.

Инсон умрининг сир-асрорлари

ДИЛГА ЯШИРИНГАН МАЛҲАМ

Сўз баъзан милтиқ ўқидек ҳалок этувчи кучга эга бўлса, бошқа ҳолатларда ночор хасталикка малҳамдек таъсир этади. Сўзнинг бу қудрати қадимларданоқ маълум бўлиб, кишилар уни турли ҳолатларда қўллаб келганлар. Сўз билан ўлимга маҳкум кишиларни хотиржам ҳолатга келтирганлар, турли хил хасталик белгиларидан озод қилганлар. Сўз билан бошқа шахс кўнглида муҳаббат, эзгулик, умид ва ишонч ҳиссиётларини уйғотганлар, безовталик ва ташвиш белгиларини йўқота билганлар, шунингдек ёмон одатлардан, ёвузликлардан кишиларни қайтара билганлар.

Сўзнинг илҳомбахш таъсирини XVII асрдаёқ Месмер деган олим истерия хасталигини даволашда қўллаган. Бироқ у сўз таъсирини нотўғри талқин этган ва уни гўё бир кишидан бошқага тирик магнетизм сифатида таъсир этади, деб тушунган.

Сўзнинг киши мия фаолиятига қандай таъсир этиши, жумладан гипноз таъсироти асосида қандай ҳодисалар ётишини буюк рус физиологи Иван Павлов ва унинг шогирдлари турли тажрибалар орқали кўрсатиб берганлар. Маълумки, невроз хасталиги асосида киши бош мия марказларида қўзғалиш ва тормозланиш жараёнларининг турли хил бузилишлари етади. Сўз билан даволовчи шифокор томонидан бир маромда айтилган сўз бемор миясининг пўстлоқ қисмида жойлашган эшитув марказларида қўзғалиш ўчоғининг пайдо бўлишига ва манфий ёки мусбат тарқалиш (иррадиация) қонунига биноан атрофдаги касал ўчоқларни (неврозларда айнан шундай ўчоқлар пайдо бўлади) аста-секин сўнишига олиб келади. Бу эса беморлардаги безовталикнинг йўқолишига сабаб бўлади. Кўриниб турибдики, гипнознинг шифобахш таъсири остида мана шу жараёнлар ётади. Гипноз сўз билан беморлар руҳига таъсир этиб, даволашнинг кўп турларидан биргинаси холос. Гипноз вақтида беморлар қисман уйқу ҳолатида бўлиб, атроф-муҳит ҳодисаларидан узилган ҳолда фақатгина руҳшунос шифокор сўзлари таъсирида бўладилар. Бу эса уларнинг тезроқ тузалиб кетишига асос бўлади.

Руҳий таъсир этиб даволашнинг яна бир тури — аутотренинг, яъни ўз-ўзининг руҳига таъсир этиб, айрим хасталик ҳолатларидан қутулиш демакдир. Бунда кишилар ихтиёрий равишда ўз ирода кучига суянган ҳолда ўзида мавжуд бўлган руҳий зўриқиш, безовталик, ташвиш, ҳаяжон, ҳадик ва қўрқинч ҳолатларини, мудом кетмайдиган фикрлар таъсирини йўқотадилар. Шу йўл билан бузилган уйқу жараёнини, мушаклар таранглашуви, юрак уриши, нафас олишни бошқариш ва ҳатто турли хил оғриқларни ҳам йўқотиб юбориш мумкин. Шунинг учун ҳам аутотренинг невроз, сийдик ушлай олмаслик, ёмон фикрлар ва қўрқув ҳолати, тананинг айрим касалликлари, гипертония, ошқозон яраси, ўт йўли шамоллаши, бронхиал астма, ичкиликбозлик ва шу кабиларда кенг қўлланилади.

Ётган ўрин юмшоқ ва мос бўлиши муолажа учун ниҳоятда зарурдир. Бемор хаёлан аста-секин мушакларини «буйруқ» билан бўшаштиради, сўнг тинчланиб, руҳини қийнаётган бошқа ҳолатлардан ўзини озод қилади.

Беморларга уларнинг хасталик сабабларини эҳтиётлик билан тушунтириб, сўнг сўз билан ундан халос бўлиш сирларини тушунтириш ҳам руҳга таъсир этиб даволашнинг бир туридир. Амалда бу усул деярли барча хасталикларда жуда кенг миқёсда қўлланилади. Ҳозирги кунда руҳшунос шифокорларни тайёрлаш, уларни ҳар бир шаҳар ва поликлиникаларда беморларга ёрдам кўрсатишларини йўлга қўйиш табобат бошқарув маъмуриятининг энг муҳим вазифаларидан биридир.

Жўра ҒУЛОМОВ,
2-шаҳар руҳий-асаб касалликлари диспансерининг бош шифокори, тиббиёт фанлари номзоди.

Мутахассис маслаҳати

ТОМОҚ БЕКОРГА ҚИЧИШМАЙДИ

Бугунги кунда тез-тез учраб турадиган хасталиклар қаторига томоқ касалликлари, жумладан, ангина киради. Ангина — танглай муртак безларининг яллиғланишидир. Безлар ҳалқумда ва юмшоқ танглайнинг иккала томонида жойлашган бўлиб, дардни асосан, стрептококк, стафилококк, дифтерия таёқчаси ва бошқа микроблар қўзғатади. Улар ҳалқумга аксари ангина бўлган бемор фойдаланган уй-рўзғор буюмларидан, масалан, ювилмаган идиш-товоқ ва бошқалардан тушади. Кўпинча ҳалқумда бўладиган ва одатда касал қўзғатмайдиган микроблар айрим ноxуш омиллар таъсирида қўзғалиши мумкин. Баъзан оёқнинг ҳўл бўлиши, беморнинг музқаймоқ ейиши, совуқ сув ичиши, муздай сувда чўмилиши ва бошқа ҳолларда ангина билан оғриш рўй беради.

Ҳалқумга мунтазам равишда тушиб турадиган тутун, чанг ва бошқа нарсалар, шунингдек бурун орқали нафас олишни секинлаштирадиган аденоидлар ва бурун-ҳалқумнинг бошқа касалликлари ҳам ангинага сабаб бўлиши мумкин. Ёки бурун ва ёндош бўшлиқларнинг яллиғланиши (масалан, гайморит) шунингдек оғиз бўшлиғидаги йирингли яллиғланишлар, чириган тишлар ушбу хасталикни келтириб чиқаради.

Касаллик тўсатдан бошланади. Беморда мадорсизлик, бош оғриғи, томоқ оғриғи, томоқ қақраши, ачишиши ва овқат ютганда оғриқ қўзғалиши содир бўлади. Беморнинг томоғи торайиб қолгандай туюлади. Ҳарорати 38—41 даражагача кўтарилади. Муртак безлари қизариши ёки улар юзида йирингли парда пайдо бўлиши мумкин.

Ангинанинг бир неча турлари мавжуд бўлиб улар катарал ангина, фолликуляр ангина ва лакунар ангина деб аталади. Уларнинг энг оғир шакли фолликуляр ангина бўлиб, бунда тўсатдан беморнинг аҳволи оғирлашади, мускуллари қақшаб оғрийди, шунингдек юрак соҳасида оғриқ пайдо бўлади, иштаҳаси йўқолиб, ичи келмай қолади. Лакунар ангина бўлганда муртак устидаги шиллиқ пардалар қизариб кетади. Бу касаллик ҳам юқумли бўлиб, баъзан бутун бир оила касалликка чалиниши мумкин.

Катарал, лакунар ёки фолликуляр ангина билан оғриган беморга суюқ овқатлар истеъмол қилиш тавсия этилади. Парҳез таомлар томоқни қичитадиган бўлмаслиги керак. Беморга дармондориларга бой, турли сабзавотлар қўшиб пиширилган сутли овқатлардан тез-тез бериб туриш керак. Бундан ташқари у иложи борича кўпроқ лимонли ширин чой, мева шарбатлари, минерал сувлар истеъмол этиши зарур.

Касалликни даволашдан кўра унга йўл қўймаслик, унинг олдини олиш фойдалидир. Бунинг учун танани мустаҳкамлашга қаратилган умумий соғломлаштирувчи тадбирларни кўпроқ ўтказиш ва шу йўл билан танани ташқи муҳитдан бўладиган ҳар қандай зарарли таъсирларга бардошли қилиб чиниқтириш керак. Ана шундай тадбирлар жумласига ишлаб чиқаришда санитария-техника талабларига риоя қилиш, муайян касбга муносиб кишиларни танлаб олиш, ангина билан тез-тез оғриб турадиган одамларни ҳисобга олиб, диспансеризациядан ўтказиб туриш кабилар киради. Шунингдек маиший турмуш шароитини соғломлаштириш, шахсий гигиена талабларини бажариш ҳамда танани чиниқтирувчи тадбирлар ўтказиш ҳам мақсадга мувофиқдир.

Зарифа ХОЛМУҲАМЕДОВА,
17-шаҳар касалхонаси шифокори.

Сув иншоотлари қурилиши Давлат комитети қошидаги тиббиёт санитария қисмида иш доимо қизғин, ҳар дам ғанимат.

СУРАТЛАРДА: кардиология бўлими ҳамшираси Гулчеҳра Қосимова беморга дори бермоқда; ўтган навбатчиликдан сўнг бўладиган ҳар тонги ҳисоботни барча диққат билан эшитади.

Андрей Пишненко суратлари.

Ўзбек адиблари— «Оқшом» учун

Саид РАВШАН

ТУНГИ ЧИНҚИРИҚ

(Саргузашт қиссадан боблар)

— Арзимайди!—деди жаҳл билан қўл силтаб Зарба. — Бу жирканч танага ўқни бекорга нобуд қилиб нима қиласан!

Эшик қарсиллаб ёпилди.

* * *

Содиқ Қорахоннинг бошпанасига келишидан олдин у уй назорат остидами, йўқми, эътиборга олмаган эди. У ана шу борада қаттиқ янглишди. Геркулес шериклари билан турган уй дарҳақиқат назорат остида эди. Бешим калла, шеф энди барибир мени тинч қўймайди, деб касалхонанинг ўзидаёқ капитан Талагановга Геркулеснинг қаерларда қўноқ бўлиши мумкинлигини тусмолан айтиб берди. Лекин ўзини ҳалокат ёқасидан қутқарган халоскорлари ҳақида оғиз очмади. Сўнггида «Мен ўз хоҳишим билан ўйиндан, яъни гуруҳдан чиқмоқчи, шу нопок, бемаъни ҳунаримни бутунлай тарк этмоққа жазм қилган эдим. Тутиб олиб, азоблаб, шу аҳволга солишди, — деди у чалғитиш ниятида ёлғонни қўшиб-чатиб.— Геркулес чангалидан зўрға қутулиб қочиб кетаётганимда йўлда ҳушимдан кетиб, йиқилиб қолибман. Кейин ўзимни шу палатада кўрдим. Барака топсин, бир ўткинчи шофёр келтирибди бу ерга мени. Мана энди сизни кўриб турибман. То ўзимга келгунимча роса алаҳсираган бўлсам керак. Менимча, сизларга касалхонадан хабар қилишгандир.

— Ҳа, хабар қилишди, — деди капитан сир бой бермай.— Жанжал сабабли шундай аҳволга тушмаганмикин, деб ўйлашибди сени. Нуқул, Геркулес, шеф, ноҳақ қийнаяпсан мени, деб алаҳсирабсан.

— Тушунарли! — деди у чуқур хўрсиниқ билан. — Бундай ҳолда касалхонадагилар дарров тартибга амал қилишади, топгани милиция...

Бешим «Кичкина хабар етказмадимикан», деган ўйда эди. «Демак, у сотмабди, содиқлигича қолган...»

Капитан Бешимнинг анойилардан эмаслигини, андай-бундайга сирини бой бермайдиганлар хилидан эканлигини фаҳмлади. Чунки, у Бешимнинг касалхонага тушганини шифокорлардан олдин гуруҳдагилардан кимдир телефон қилиб билдирганидан хабари бор эди.

Капитанни айни кезда кўпроқ қизиқтираётган нарса Бешимнинг Зарбани эмас, Қорахонни қоралаб, ундан ғийбат қилаётгани эди. У Бешимдан «Геркулес ҳақида нималар биласан, у не сабабдан сени қийноққа солди», деб суриштириб ҳам ўтирмади. Фақат унинг ҳозирги турар ерини сўради, холос. Лекин алаҳсираши хусусида ёлғон гапирмади. Чиндан ҳам Бешимнинг беморлик тарихи варақасида Геркулес номини такрор-такрор тилга олгани, яна тушуниксиз алланарсаларни алжиб, алаҳсираганини аниқ қайд этилган эди.

Бешимдан хабардор бўлиш учун назоратчи тайинланди. Тўлаганов касалхонадан қайтгач, бўлган воқеадан дарров Султоновни хабардор этди.

— Бешим калла нима учундир ичидагини сиртига чиқармаяпти. У нимагадир умидвор, — деди капитан ўз фикрини бошлиққа баён этиб. — Унинг кўрсатмаларидан эса бирор бир жўяли хулоса чиқариб олиш қийин. Лекин у Геркулеснинг кўп сир-асрорини билса керак. Буни кўнглим сезиб турибди, ўртоқ бошлиқ.

— Эҳтимол!.. Бунинг учун Бешимни жиддийроқ сўроқ қилиш керак. Шунда шояд гуллаб қўяр қилган кароматларини, — деди подполковник ишонч билан. — Эртагаёқ врачдан рухсат олиб, Бешимнинг иштирокида холаси квартирасида тинтув ўтказамиз. Агар бизга телефон орқали билдирилган факт рост бўлиб чиқса, «Зеб-зийнат» магазинида содир этилган жумбоқли жиноят ҳам очилиб қолса ажаб эмас.

Ўз уйида қўл-оёғи боғлиқ, тутқинликда турган Ринад Бекқулов ҳам аллақачон бўлимга келтирилган, лекин у ҳеч бир нарса айтмаётган эди.

Опергруппа бир неча соат ичидаёқ Геркулес қароргоҳини аниқлади. Уй қаттиқ кузатув остига олинган эди. Дарвозадан уйга ким кириб, ким чиқади, ҳаммаси ҳисобга олинаётганди. Аммо пистирма бир ёқлама, яъни дарвоза томондан қўйилган эди. Геркулесни қўлга олишда нечундир шошилишмаётганди. Унинг қароргоҳига қайси бир шериклари келиб кетади, шуларни ҳам билиб олиш лозим, деб топилди. Кузатувчилар кузатув натижасини вақти-вақти билан йўл назорати инспекторлари қўллайдиган «Чайка» чўнтак рациясиси орқали бўлимга етказиб турарди.

Уйнинг орт томонидан деразаларга темир панжаралар ўрнатилган. Ундан чиқиб кетишликнинг мутлоқ иложи йўқдек туюлганди. Шу боис, Содиқ билан Қарчиғайнинг тун қоронғусида уйнинг орқа тарафидан томдан ошиб, уй ичига тушишганини сезишмай қолишди. Лекин улар икки нусханинг асабий бир тусда дарвозадан чиқиб кетаётганида пайқаб қолишди. Очиғи, капитан Тўлаганов дарвозадан чиққан бу икки шарпанинг бирини Геркулес, иккинчисини унинг шериги, деб тахмин қилди. Уйни назорат этишга бир оператив ходимни қолдириб, унга: «Ҳар эҳтимолга кўра мени иккитасининг изидан тушганимни бўлимга маълум қил! — деб тайинлади-да, ўзи «Москвич»ини икки шарпанинг ортидан аста-секин юргизди.

Содиқ Қарчиғай билан машиналар серқатнов йўлга чиқди. Бир таксини тўхтатишди. Тўлаганов аввалига Геркулеснинг ҳамроҳи билан қаерга боришини кузатиб бормоқчи бўлди. У Геркулес бирор операция юзасидан бормаяптимикан, деган тахминга ҳам борди. Лекин одатда ўғрилар бундай пайтда «ов»га чиқишмайди. Ҳали кўплар уйғоқ. Афтидан у бирорта ўйнашиникига ишрат қилишга бораётгандир, деган тўхтамга келди. Шу сабаб, кузатувни давом эттирди.

Қарчиғай таксидан Жўйбор маҳалласида тушди ва тезда тор кўчага шўнғиб кетди. Бирининг йўлда тушиб қолиб, ўзини тезда тор кўчага ургани капитанни хиёл ташвишлантириб қўйди. Кейин у ҳеч бир иккиланмай таксида кетаётганининг ортидан борди. Содиқ эса «колхоз бозори» тўғрисида тушиб, қўноқ бўлиб турган макони томон йўл олди. Капитан машинасини йўл чеккасидаги сув дўкони олдида қолдириб, кузатувни яёв давом эттирди.

Содиқ Чортўғ қабристонини оралаб ўтиб, пастқам деворли уйга келди. Уй бекаси тунги сменада ишга кетишини биларди. Жасур ҳам жуда зерикканини айтиб, Содиқдан унинг врач оғайнисиникига боришга рухсат олган, уйда йўқ эди.

У чоққина даричани очиб, ичкарига кирди, зулфинни қайта илди. Уй бор-йўғи икки хона ва ўрта даҳлиздан иборат эди. У хонага кириб чироқни ёқди. Деразаларда тортилган пардадан хона ичи кўринмасди.

Содиқ эмин-эркин ечинди. Бурчакдаги телевизор «қулоғини» бураб қўйди. Эстрада концерти берилаётган экан. У стол устидаги лаълида турган олмадан бирини олиб, «карс-карс» еганча, тўрдаги диванга ёнбошлади. Кўзлари экранда бўлса-да, лекин хаёли бошқа ёқда эди. «Геркулесга тегинмай ўринли иш қилдим, шекилли, — дея хаёлан бояги ишини фикрлашда давом этди у. — Ҳолига раҳмим келди, энағарнинг. Менга етказган озорлари учун ич-ичидан эзилаётганини, бутунлай пушаймонда эканини афсус билан айтди-я! Ишонмай бўладими?.. Бундай ҳолатда уни хўрладим нима-ю, гумроҳ ҳайвонни хўрладим нима? Шундоқ ҳам қўлга тушса, оғир жазо кутяпти уни. Бу жазодан қочиб қутулиб кетмоғи гумон!..»

Капитан Тўлаганов назоратни тўхтатиб, изига қайтишни ўзига эп кўрмади. «Наҳотки, бир кишини қўлга олишни якка ўзим эплаёлмасам! — деб ўйлади у. — Шундай қулай вазиятни қўлдан кетказиш яхшимас! Дейлик, мен бўлимга бориб одам олиб қайтиб келгунча Қорахон қорасини ўчириб қолса-чи? Омадни бой бериш бўлмайдими?..»

Капитаннинг ўзига бўлган ишончи катта эди. У бундай вазиятда изчил ва қатъият билан ҳаракат қиларди. Ёлғиз ўзи бир неча бор жиноятчилар билан юзма-юз тўқнаш келган, икки-учта ашаддий жиноятчини танҳо ўзи оппа-осонгина қўлга ола билган эди. Геркулес айтарчалик хавфлилар тоифасидан эмас, кучлар эса тенг. Унга якка ўзи бемалол бас кела олиши мумкин. Тўлагановда эпчиллик билан ҳамлага ташланиш, жиноятчини ногоҳ талвасага солиб қўйиш, ҳатто кескин гап-сўз билан рақибни қаршилик кўрсатмаслик ҳолига тушира билиш қобилияти йўқ эмасди. Шу боис, ўзидан кўнгли бир қадар тўқ эди.

Капитан олдин девор оша ҳовли ичига мўралади. «Ит йўқ, уй эгаси ҳам кўринмайди. Балки, бу макон ҳам Қорахонга қарашлидир? Одатда бундай устомон, ўғрибошилар олдиндан ўзларига бир неча жойда ошён тайёрлаб қўйишади-ку!— дея кўнглидан ўтказди у. — Афтидан, хонада Геркулеснинг бир ўзи. Чунки у уйига кирмасдан илгари хонада чироқ ёқилмаган эди. Киргач, чироқ ёқилди».

(Давоми. Боши газетанинг ўтган сонида).

(Давоми 4-бетда).

ТУНГИ ЧИНҚИРИҚ

(Давоми. Бошланиши 3-бетда).

Тўлаганов паналаб бориб, дераза яқинидан қулоқ солди. Телевизордан қўшиқ таралаpди. Сўнг парда тортилган дераза чеккасидан уй ичига мўралади, синчиклаб разм солди. Атиги бир кўланка турганди. Унинг шайкаси қилган талончиликларни гўё Зарба тўдаси қилиб юргандай. Ниҳоятда ўйлаб топилган пухта, пишиқ усул!

Геркулеснинг Когон шаҳридаги ойимчаси ким бўлдийкин? Ринад у ойимчани Бешимнинг маъшуқаси билан таниш деб айтибди. Демак, Бешим шефининг ойимчасини билади, танийди. Лекин у Геркулеснинг ҳеч қанақанги ошиғини танимайман, кўрмаганман, билмайман, деб тан олмаса-чи?..

Қорахон билан Бешимнинг маъшуқаси кимлигини тезроқ аниқлашимиз керак! Яна Қорахон Дулдуловнинг ўлимига бевосита алоқадор бўлиб чиқяпти-ку. Зарба-чи? Қизиқ. Унинг Геркулес тўдасига ҳеч бир алоқаси, ҳатто шерикчилиги ҳам йўқдек бўлиб қоляпти-ку. Тағин Ринаднинг кўрсатмасига қараганда Бешимни қутқазган ҳам Зарба. Ринаднинг уйида банди этиб, қўл-оёғини боғлаб кетгани-чи?.. Бундан чиқди, бизга телефон орқали хабар етказиб турган кўнгилли беминнат ёрдамчи...

Содиқ ҳозир Кичкина билан қаердайкин?..»

Орадан бир неча минут ўтар-ўтмас, шаҳар ички ишлар бўлими навбатчиси телефон орқали билдирилган шундай шошилинч маълумотни дафтарга қайд қилди:

«Тезда Талижа маҳалласига кираверишдаги сув дўкони олдига етиб келинсин! Капитан Тўлаганов ёрдамга муҳтож!»

Телефон қилган киши бу гал ҳам ўзининг кимлигини яширибди.

Оператив группа тушган машина ҳайқириб «сирена» чалганча шаҳар кўчалари сокинлигини бузиб, хабар қилинган ерга бир пасда етиб келди.

Изқуварлар ҳамкасблари Талъат Тўлагановни ҳушсиз ҳолда кўришди. Капитан қўлига солинган кишаннинг иккинчи томони пастга осилиб турарди...

* * *

Бўлим бошлиғи подполковник Омон Султонов иш соати тугаб, вақт ярим тундан оғган бўлса-да, у ҳамон ўз хонасида. Чарчоқданми, уйқусизликданми, унинг қовоқлари хийла шишинқираган, чеҳрасида эса ҳорғинлик аломатлари зоҳир эди.

Шаҳар бўйлаб эса тезкорлик билан қидирув давом этар, изқуварлар чарх уриб елиб-югуришар, лекин боягина қўлдан чиқазиб юборилган асосий жиноятчининг изига тушишга муваффақ бўлиша олишмаётган эди.

Султонов оператив ходимлардан бетоқатланиб маълумот кутаётган эди. Шу боис, телефон аппаратига илинжи бесабр қўйда бот-бот қараб қўяр, қўнғироқ бўлмаётганидан қидирув самарасиз давом этаётганини сезиб турарди.

Натижаси қониқарсиз бўлиб тугаган ҳар қандай операция Султоновни сира қаноатлантирмасди. Шундай ишкал чиқишига нега йўл қўйилди? Бунга сабаб нима? Ходим нега ўзбошимчалик қилиб, ундоқ эмас, бундоқ йўл тутди, деб роса жиғи-бийрони чиқарди. Айниқса, у ишда янглишган ходимни осонликча кечира олмасди.

Бундан бир неча соат муқаддам хуфтон чоғи капитан Тўлагановнинг ўзбилармонларча иш тутиб, Зарбани қўлдан чиқазиб юборгани, кўнгилсиз воқеа рўй бергани, устига-устак, кузатув остида бўлган уйдан Геркулеснинг бирдан ғойиб бўлиб қолгани бошлиқ асабини қақшатиб, кўнглини баттар ғашлантираётганди. У юз берган бу нохуш вазиятни обдон ўйлаб, унинг келиб чиқиш туб сабабларини фикрида қайта-қайта таҳлил қиларди

«Капитанни бу оқшомги ўзбошимчалик ҳаракати учун жазоламасдан қўймайман, — деди у шивирлаб ўзича. — Зарба уни бирор ўсал қилиб, қуролини-ю, гувоҳномасини олиб кетиб қолганида нима бўларди? Геркулес қароргоҳини назорат қилиб турган оператив вакилимиздан эса ҳанузгача бирор бир хабар йўқ. Унинг ўзи ҳозир қаерда, маълум эмас!

Содиқ шериги билан нима мақсадда қасддори Геркулес турган уйда бўлдийкин? Яна жанжаллашдимикан? Ҳеч қандай шовқин-сурон бўлгани эшитилмаган-ку... Ёки ярашиш мақсадида учрашдими улар? Содиқ Тўлагановни доғда қолдириб, осонгина қутилган-кетган. У тез фурсат ичида Геркулесни огоҳлантиришга улгуриб, кейин бизга қўнғироқ қилган бўлса-чи?..»

Султонов капитан воқеасидан кейин турли хил тахминларга бориб, шошилинч равишда Геркулесни қўлга олишни лозим деб топди. Лекин бу ишга жалб қилинганлар, ҳатто Султоновнинг ўзи шахсан иштирок этган амалий равишда тезда иш кўрувчи группа аъзолари назоратдаги қароргоҳдан қуруқ қўл билан қайтишган эди.

Қорахон Содиқ хонадан чиқиб кетиши биланоқ, қасддорига аён бўлиб қолган бу маконни тезда тарк этишга қарор қилди. У ҳар эҳтимолга кўра ҳовлининг орқа кўча тарафдаги бир дераза панжараси михларини олиб қўйишни шеригига тайинлаган эди. Геркулес Зарбанинг индамай чиқиб кетганига, у бир шум мақсадни кўзладиёв, ҳойнаҳой Зарба ташқарида шериклари билан менинг чиқишимни пойлаб турган бўлса ажаб эмас, деган шубҳага борди ва Сангин билан иккиси орқа кўча томондаги деразадан чиқишиб, жуфтакни ростлаб қолишган эди.

Эшик очилиб, подполковникнинг хаёли бўлинди. Хонага капитан Тўлаганов хомуш кириб келди.

— Хўш, бирор янгилик борми? — сўради ундан бошлиқ ҳовлиққан кўйи.

— Қидирув давом этяпти, лекин натижасиз, — деб жавоб қилди капитан гуноҳкорлигини сездириб ерга тикилганча.— Азбаройи елиб-югурганидан йигитларимизнинг оёқларида мадор қолмади ҳисоб.

— Мана, кўрдингизми, капитан, ишимиздаги биргина янглишиш қанчалик ташвиш, қийинчилик туғдиряпти, — деди бошлиқ қовоқ солиб. — Сиздан бунчаликни кутмаган эдим.

Капитан бир, шубҳа остига олиб юрган одамимнинг нияти бунақалигини билганимда ўзгача йўл тутган бўлар эдим. Лекин Зарба барибир гуноҳдан ҳоли эмас, у безорилик содир қилган-ку, демоқчи бўлдию, яна тайинли бир даъвогар қолмаганини, ҳатто ўласи қилиб дўппосланган поччаси Шайдоев ҳам жабр кўрганини тан олгиси келмаётганини англаб, гапни қисқа қилди.

— Хатоимни тан оламан, ўртоқ бошлиқ, — деди у хижиллик билан. — Энди такрорланмайди...

— Менга ҳозир сизнинг узрингиз эмас, жиноятчи Геркулес керак! Тушундингизми? — деди унинг гапини кескин бўлиб, жиддий оҳангда подполковник ва яна тутоқиб давом этди. — Асосий айбдор бошқа ёқда ялло қилиб юрибди-ю, сиз бўлсангиз жиноятга мутлоқ алоқаси бўлмаган, яна ўз хоҳиши билан бизга ёрдам бераётган айбсиз одамнинг изидан изғиб, қувиб юрибсиз. Билсангиз, юқоридагилар ҳар куни мендан жиноятчиларнинг тезроқ топилишини талаб қилишяпти. Биз бўлсак қотил Қорахоннинг қайси бир гўлаҳда бекиниб, писиб ётганини билолмай сарсонмиз. У мунофиқни шу кечасиёқ, албатта топишимиз керак!..

Шу пайт эшик очилиб, хонага навбатчи офицер кирди.

— Ўртоқ бошлиқ, ҳозиргина Когон шаҳридан Туробов телефон орқали шошилинч маълумот берди, — деди у — Геркулес деганнинг изидан борган экан. Рацияси ишламай қолиб, қаердалигини билдиролмабди. Тезда етиб келишсин, деб, кутиб турган ерини айтди...

— Э, яша, лейтенант Туробов! — дея қувониб ўрнидан даст турди подполковник. — Жиноятчини кўздан қочирмагани дуруст бўпти. Қўлга олиш группаси ҳозироқ йўлга тушсин! Қани, жўнадик!..

* * *

Қўлга олиш группаси ва подполковник Султонов тушган «Волга» тезда Когон шаҳрига етиб келди. Уларни шаҳарга кираверишдаги йўл устида гражданкийимидаги қаддор лейтенант Мардон Туроб қаршилади.

— Геркулес ҳозир биринчи қатордаги еттинчи уйда, — деди у ҳовлиқиб, — тўртинчи қаватда, чиқавеpишдаги чап ёндаги хонада тунги чироқ ёқиқли. Участка инспекторини ёрдамга чақирдим, ҳозир у уйни кузатиб турибди.

— Яхши, Қорахонни ҳозироқ қўлга оламиз, — деди Султонов. — У қуролсиз эмас, ҳушёрликни унутмайлик!

(Давоми бор).

Йўлдош Охунбобоев номли ёш томошабинлар театри драматург Омон Шарифнинг «Одобнома» номли пьесасини томошабинларга ҳавола этди. Номидан ҳам кўриниб турибдики, асар ёшлар, уларнинг тарбияси, ахлоқи ҳақида.

СУРАТДА: ушбу томошадан лавҳалар.

Семён Коган суратлари.

** Ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларида*

ТАДБИРНИ ДАВОМ ЭТТИРАЙЛИК

Шу кунларда пойтахтимиз районлари ички ишлар бошқармаларининг ўтган йилда амалга оширилган ишлари сарҳисоб қилинмоқда. Жамоатчи мухбиримиз Шайхонтоҳур район ички ишлар бошқармасининг йиғилиши натижалари ҳақида бошқарма бошлиғининг ўринбосари Абдурашид Шодиев билан суҳбатлашди.

— Абдурашид ака, район ички ишлар бошқармасининг ҳисобот йиғилишидан сўнг албатта ўтган йили амалга оширилган барча ижобий ишлар ва йўл қўйилган камчиликлар ойдинлашди. Айтинг-чи, ҳуқуқбузарлик борасида 1991 йил билан таққослаганда қандай ўзгаришлар бўлди?

— Шайхонтоҳур райони доирасида 1992 йил шахсий таркибимиз томонидан жамоат тартибини муҳофаза этиш, жиноятчиликнинг олдини олиш, содир этилган жиноятларни очиш борасида қилинган ишларни 1991 йилга солиштирганимизда ўтган йил анча самарали бўлди, деб айтишимиз мумкин. Масалан, ўтган йил давомида Тошкент шаҳар ИИБсининг бошлиғи, милиция генерал-майори Комилжон Ғафуровнинг ташаббуси билан 100 дан ортиқ комплекс тадбирлар ўтказилди. Бундай тадбирларнинг асосий моҳияти шундан иборатки, уларда милиция бошқармаси таркибидаги барча турдаги хизмат вакиллари иштирок этишади. Бу тадбирга кўп миқдорда транспорт воситалари ҳам жалб этилади. Ва у асосан кечки пайтдан бошланиб, то кейинги куннинг тонгигача давом этади. Шаҳарнинг марказий кўчаларида, маҳаллаларда, кўп қаватли иморатларнинг ораларида, катта-катта ишлаб чиқариш корхоналарида, ташкилотларнинг атрофида тадбирлар ўтказилади; баъзан иш тугагандан кейин меҳнаткашларни то транспортгача, уйларигача кузатиб қўйиш ҳоллари ҳам бўлди. Мана шундай комплекс тадбирлар давомида фақат бизнинг районимиз доирасида ўтган йили мингдан ортиқ турли хил жамоат интизомини бузган тартиббузарлар, гиёҳвандлар ушланди. Жиноят содир қилиш учун тайёргарлик кўрган гуруҳлар қабиҳ фаолиятининг олди олинди. Бу район доирасида ижтимоий вазиятни барқарорлаштиришда ўз самарасини берди, деб айтишимиз мумкин. Бундан фуқароларимиз мамнун. Бинобарин, кўчада милиция ходимларининг жамоат тартибини муҳофаза қилиб юришининг ўзи ҳам шаҳримизда бирон-бир ишни бажариш мақсадида юрган ҳар бир табақадаги фуқарога маънавий қувват бағишлайди, унга далда беради, жиноятчиларни сурбетликдан қайтаради.

— Ҳозирги пайтда ҳуқуқбузарликнинг асосий қисмини четдан келган ҳар хил қаланғи-қасанғи кимсалар, яшаш жойининг тайини йўқ дайдилар содир қилаётганлиги сир эмас. Бинобарин, шундай экан уларнинг оқимини тўхтатиш йўлида ҳам маълум тадбирлар кўриляптими?

— Дарҳақиқат, содир этилаётган жиноятларнинг, тартиббузарликларнинг кўпчилик қисми дайдилар, бошқа вилоятлардан ва собиқ Иттифоқ республикаларидан келаётган турли хил шахслар томонидан амалга оширилаётгани фуқароларимизни ташвишга солмоқда. Энди буни тўхтатиш масаласига келсак; бу ижтимоий муаммо. Темир йўл бошқармасининг ходимлари поездларда, аэропортдаги ходимлар йўловчиларни ташувчи транспорт воситаларининг ҳаммасини милиция ходимлари билан биргаликда кузатиб туради. Лекин афсуски, бу ижтимоий ҳодиса, кенг маънодаги муаммо бўлганлиги учун биз оқимни тўхтатиш, унга бутунлай нуқта қўйиш имкониятига эга бўлолмаяпмиз. Аччиқ бўлса ҳам тўғри гапни айтгинг келади: қани энди шунга нуқта қўйилса, ўша оқим тўхтатилса шаҳар ва район доирасида юз бераётган тартиббузарликлар билан курашиш фаолиятимиз анча енгиллашган бўларди.

— Кейинги пайтда айниқса 16—17 ёшли, ҳеч қаерда ўқимай ва ишламай санғиб юрган ўсмирлар ўртасида ҳам жиноятчилик анча ошиб кетди. Бу масалада сизнинг фикрингиз қандай?

— Ўсмирлар содир этаётган жиноятларнинг хавфли томони ҳам бор. Шунинг учун вазирлигимиз, бошқармалар бошлиқлари унга биринчи даражали масала сифатида эътибор беришмоқда. Жумладан, вояга етмаган ёшлар тарбияси билан шуғулланувчи районимиз инспекциясида 25 ходим ишлайди. Ўтган 1992 йилдаги инспекциянинг иш натижаларида анча кўзга кўринарли олдинга силжишлар бўлди десак хато қилмаймиз. Бу ниманинг ҳисобига? Ёшлар билан Ҳамза театри биносида республикада хизмат кўрсатган халқ маорифи аълочилари, ўқитувчилар ва фахрийлар учрашувини, ота-оналар билан учрашувни ташкил этдик.

— Комплекс тадбир натижаларидан шахсан ўзингиз қониқдингизми?

— Комплекс тадбир бизнинг шаҳримизда биринчи марта ўтказилаётгани йўқ. Лекин ҳозирги кунда милиция ходимларининг хизматини халққа, фуқароларга яқинлаштириш учун, хизмат натижаларидан фуқароларимиз бевосита баҳраманд бўлсин учун, уларга қулай, муайян ижтимоий барқарорлаштирилган шароит яратиш мақсадида мана шу иш 1992 йилнинг бошидан айниқса кучайтирилди. Комплекс тадбирлар то йилнинг охирига қадар бирор кун ҳам бўшаштирилмади. Асосий куч мана шунга қаратилди. Шунинг учун ҳам кўча жинояти, кўчадаги тартиббузарликларни камайтириш борасида ишимиз ўз самарасини берди.

Суҳбатни Султон УМАРОВ ёзиб олди.

САРҲИСОБ ВА РЕЖАЛАР

Ҳар бир ишнинг ўз сарҳисоби бор. Шундай бўлгани ҳам маъқул. Ҳаммамизга маълум, кейинги вақтда ҳуқуқшунослар, ички ишлар ходимларига бўлган эътибор янада кучаймоқда. Шунга яраша улар ҳам жойларда тартиб-интизомни мустаҳкамлаш, жиноятчиликка қарши кураш ишларини кенг кўламда олиб боришмоқда.

Куни кеча Ҳамза райони ҳуқуқ органлари вакилларининг ҳисобот йиғилиши бўлиб ўтди. Унда 320 дан ортиқ ҳуқуқшунослар иштирок этди.

Дастлаб район прокурори, адлия маслаҳатчиси А. Азларов ўтган 1992 йилда амалга оширилган ишлар ҳақида батафсил ҳисоб бериб, маъруза қилди. Шунингдек, район ички ишлар бўлими бошлиғи, милиция подполковниги Б. Орифжонов, халқ судининг раиси Ш. Сулаймоновалар ҳам олдинги йилдаги ишлар юзасидан тўла-тўкис ахборот беришди.

Ҳисобот йиғилиши кўтаринки ва ўз-ўзини танқид руҳида ўтди. Ўтган йили йўл қўйилган айрим камчиликлар ҳам тилга олинди. Район ҳуқуқшуносларининг қилинган ишлари эса қониқарли деб баҳоланди.

Йиғилиш сўнгида иштирокчилар мутасаддиларга ўзларини қизиқтирган саволларини беришиб, унга тўлиқ жавоблар олишди. Шундан сўнг 1993 йилда қилинадиган ишлар ҳақида бамаслаҳат келишиб олинди.

Ҳисобот йиғилишида Тошкент шаҳар Ички ишлар бошқармаси бошлиғининг ўринбосари, милиция подполковниги С. Асатов, шаҳар прокурорининг ўринбосари У. Мусабековлар ҳам иштирок этди.

Гулзода АБДУЛЛА қизи.

БОЙЛАР ҲАМ ТЎЛОВДАН... ҚОЧАДИ

Аргентиналик ҳукумат амалдорлари, таниқли сиёсат арбоблари, йирик тадбиркорлар бош солиқ бошқармаси тайёрлаган «қора рўйхат»га тушиб қолдилар. 1.300 бой ва машҳур кишиларнинг номлари зикр этилган ушбу рўйхат ҳақида Аргентинада чиқадиган газеталар баравар хабар қилишди. «Айбдорлар» энди расмий ҳукумат олдида жавоб берадилар. Бу жабру жафоларнинг сабаби битта: улар солиқ тўлашдан доимий равишда бош тортиб келганлар.

Солиқ деганда лабига учуқ тошадиганлар орасида Аргентина пойтахти Буэнос-Айреснинг мэри Карлос Гроссо, давлат телекомпанияси раҳбари Уго Софович, Миллий Конгресснинг бир нечта депутатлари, вазирликлардаги амалдорлар, бизнесменлар, ҳатто кино, эстрада, спорт юлдузлари ҳам борлиги барчани ҳайратга солди.

Солиқ назоратчилари миршаблар ёрдамида аниқлашича — «қочоқ»ларнинг чет элларда кўплаб миллион маблағи ҳам бор. Қонун бўйича улардан солиқ олиниши керак. Ҳатто бу бойваччаларнинг АҚШ, Франция, Испания, Бразилияда гектарлаб ерлари, меҳмонхоналари, ҳашаматли саройлари ҳам борлиги қайд этилди.

** Хоҳ ишонинг, хоҳ...*

«Қойил» демасдан ўзга илож йўқ. Шуни айтишса керакдэ, «Оларда кирар жоним, берарда чиқар жоним» деб!

ШЎРИНГ ҚУРСИН, МАЙКЛ!

Америкалик машҳур қўшиқчи Майкл Жексон миллионлаб ишқибозлари учун ҳали ҳам оламда «ягона хонанда». Лекин унинг яшаш тарзи, доимо қиёфаси ўзгариб туриши кўпчиликни ҳайратга солиб келади.

Майкл «юлдуз» бўлиб танилганда у қора танли эди. Ҳозир ойнага қараб, ўзини ўзи таниёлмай ўтирибди. Ўн беш йил мобайнида муттасил олиб борилган пластик операциялар, кимёвий моддалар ўз ишини қилди: унинг «қоматдор» бурни, қалин лаблари, жингалак сочлари йўқолиб кетди. У ойдек юзли бўлмоқчи эди, лекин ҳозир бир танқидчининг гапи билан айтганда «ёнғоқ тўлдирилган қоғоз қопга ўхшайди». «Худди марсликларнинг юзи дейсиз», — қўшимча қилади иккинчи танқидчи, — худди Марсдан Ерга юборилгану лекин у ҳеч бизга аралашиб кетолмаяпти».

Дўхтурлар эса ўйлаб пластик операциялар Мэйкл юзининг расвосини чиқарди дейишмоқда. Унинг юзини яхшилаш учун қилинган ҳар қандай дори-дармон баттар дабдаласини чиқармоқда.

Майкл уйда қамалиб олган. Одамлар билан тузук-қуруқ гаплашолмайди ҳам. Унинг дўстлари Калифорниядаги ҳовлисида сақлаётган арслон, лама, тимсоҳ ва жирафалардир. Энг яқинлари Алекс ва Макс лақабли шимпанзелар билан эса бир каравотда ухлайди.

Овқатни эса бу хушовоз таъвия нозу карашма билан ейди. Уолт Диснейнинг мультфильмларининг номидаги хўрак унга хуш ёқади. Масалан, «Золушка» номли қаймоқ, «Питер Пэн» номли шакароб...

Майкл Жексон бошқа юлдузлар қатори тилло қафасда яшаётганини ниҳоят тушуниб етди. У бутунлай тамом бўлган одэм санайди ўзини: ҳам жисмоний, ҳам ахлоқий. Унинг юзига қарайсану беихтиёр ўйлаб қоласан киши: яхшиси табиат берган ҳар нарсага шукур қилган яхши экан.

Турсун АБДУЛЛАЕВ тайёрлаган.

Абдуҳафиз ҒАНИЕВ

Ўзбек шарқшунослиги оғир жудоликка учради. Афғоншунос олим Абдуҳафиз Ғаниев 64 ёшида вафот этди.

Абдуҳафиз Ғаниев 1951 йилда Тошкент Давлат университети шарқ факультетини тугаллагач, СССР Фанлар академияси шарқшунослик институти аспирантурасида таҳсил олди ва бу ерда афғон тили илмий грамматикаси бўйича номзодлик диссертациясини ҳимоя қилди. У Тошкент Давлат университетига қайтиб келиб, 22 йил мобайнида эрон-афғон кафедрасига мудирлик қилди.

1977—1982 йиллар давомида Абдуҳафиз Ғаниев Тошкент Давлат университети шарқ факультети декани лавозимида ишлади. У афғон тили ва адабиётига бағишланган кўпгина илмий-услубиёт мақолалари, ўқув қўлланмалари, рисолалари ва таржималари муаллифидир. Унинг таниқли афғон шоир ва ёзувчиларининг ижоди ҳамда афғон халқ оғзаки адабиёти билан ўзбек китобхонларини таништиришдаги хизматлари ҳам каттадир.

Абдуҳафиз Ғаниев докторлик диссертациясини муваффақиятли ҳимоя этди, профессорлик унвонига сазовор бўлди. У янги ташкил этилган Тошкент Давлат шарқшунослик институти шарқ тилшунослиги кафедрасига раҳбарлик қилди ва шарқшунослик соҳасида етук мутахассислар тайёрлаш ишига катта ҳисса қўшди.

Абдуҳафиз Ғаниев илмий фаолиятини жамоатчилик ишлари билан қўшиб олиб борди. Ўзбекистон-Афғонистон дўстлик жамияти раисининг ўринбосари бўлган олим ўзбек-афғон халқлари ўртасидаги дўстлик алоқаларини мустаҳкамлаш жонкуярларидан бири эди.

Етук олим, моҳир устоз, самимий дўст ва олижаноб инсон Абдуҳафиз Ғаниевнинг порлоқ хотираси қалбларимизда абадий сақланиб қолади.

БИР ГУРУҲ ЎРТОҚЛАРИ.

** Билиб қўйган яхши*

СЕҲРНИНГ ТУҒИЛИШИ

«Хушхон муғаннийдан дард аҳлининг ўти тездур, Агар малоҳати бўлса, ҳол аҳлиға рустоҳездур».

Мусиқанинг сеҳри ҳақида улуғ Алишер Навоий ана шундай ажойиб дурдоналар битган. Хўш, замирида шунчалик сеҳр, таровaт, нақл ва ҳақиқат яширинган куйлар қачон пайдо бўлган?

Нақл қилишларича, ибтидоий одам дунёга келибди-ю, ҳаракатга тушибди, ҳаракатини меҳнат билан бойитибди. Шалола, шаршара, шовуллаган шамол, дарахт шохларининг «саломи», япроқларнинг шитирлаши, қушлар гуруҳи ва навоси унинг ҳаётига ҳамнафас, меҳнатига ҳамдам бўлибди. Аммо назарида кунлари кемтик кечаётганмиш, ҳордиқ чиқариш чоғида ёки кўнгли ўксиганда ҳасратига бирор ҳамдард, дилкаш етишмагандек туюлибди. Ўшанда «Наҳотки ҳаётим маънога тўлмаса, бири кам дунё деганлари шумикан», дея чунон қайғуга чўмибди. Ўша ҳамнафас, ҳамдардни излаб, одам қайроқтош, шох, дўмбира, қамишнайдан хуш ёқувчи овоз чиқарадиган восита сифатида фойдаланибди. Кейинчалик бирин-кетин най, дутор ва ғижжак каби мусиқа асбобларини кашф этибди.

Дарҳақиқат, мусиқанинг ошуфта кўнгилларга бахш этувчи сеҳр-жодуси ўзгачадир. Қадимги Юнонистонда мусиқа билан даволаш илми кенг тараққий этган. Масалан, Пифагор мусиқани киши руҳига ва танасига ҳар томонлама даво бўладиган восита сифатида тавсия этган. Кўҳна Афросиёбда олиб борилган қазилмаларда қўлида сурнай ушлаган ҳайкалча топилган. Олимлар уни эрамиздан аввалги III—IV асрларда яратилган деб тахмин қилмоқдалар. Айтишларича, Искандар Зулқарнайн ҳам кўп ишларни мусиқа садолари остида бажарган экан.

Қорни тўқ кишининг овози паст, қорни оч кишининг овози жарангли эшитилади. Шу боисдан дутор, ғижжакнинг қорнини бўм-бўш қилиб ясаш одат бўлган. Ҳалифа Ҳорун ар-Рашид даврида мусиқа асбобларининг тури ҳийла кўпайиб, канизаклар ҳам куй чалиб, ҳам ўйинга тушар, ашула айтар эканлар.

Нодира АБДИРИМОВА.

Муҳаррир Эркин ЭРНАЗАРОВ.

ТИЖОРАТ

Тошкент ресторанлар ва кафелар акционерлик бирлашмаси танлаб олиш конкурси асосида пуфлаш йўли билан шиша идишлар тайёрловчи касбини ўрганувчиларни ўрганиб туриб ишлаш учун ва шу касб эгаларини ишга таклиф этади. Ўрганув муддати — 5—6 ой. Ўрганиш даврида иш ҳақи тўланади.

Мурожаат учун манзилгоҳ: Тошкент шаҳри, Бобур кўчаси, 22-а уй.

Телефон: 54-75-70.

«Тошкент оқшоми» газетасига малакали журналистлар керак.

Мурожаат учун манзилгоҳ: Ленинград кўчаси, 32-уй. 226-хона. Телефон: 33-57-02.

Ташкилотлар, корхоналар ва кооперативларнинг раҳбарлари диққатига!

«ШАРҚ» НАШРИЕТ МАТБАА КОНЦЕРНИ

идора китоблари, ҳар хил ён дафтарчалар, китобча ҳолига келтирилган босма иш қоғозлари, конспектлар ёзиш учун дафтарлар ва бошқа қоғоз маҳсулотларини

ТАЙЕРЛАБ БЕРАДИ ВА СОТАДИ

Маҳсулотлар олдиндан ҳақ тўлаш шартларида ва нақд пулга сотилади.

Қуйидаги манзилга мурожаат қилинсин: Ленинград кўчаси, «Шарқ» нашриёт - матбаачилик концернининг хизмат биноси.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 33-58-72, 33-50-75, 33-84-78, 33-80-07, 33-90-50.

ТЕАТР

ҲАМЗА НОМИДАГИ ЎЗБЕК ДАВЛАТ АКАДЕМИК ДРАМА ТЕАТРИДА — 21/I да **Куёв,** 22/I да **Хотинлар «гап»идан чиққан ҳангома,** 23/I да **Соҳибқирон Темур.**

Тошкент давлат чет тиллар педагогика институти томонидан **Тангриев Абдукарим Эгамбердиевич** номига берилган ИВ—I № 269388 номерли йўқолган

олий маълумот тўғрисидаги

ДИПЛОМ

БЕКОР ҚИЛИНАДИ.

«Узкультторг» Тошкент вилоятлараро улгуржи савдо базаси жамоаси база ишчиси Э. Дадашевага отаси

Ғайбулла ДАДАШЕВнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

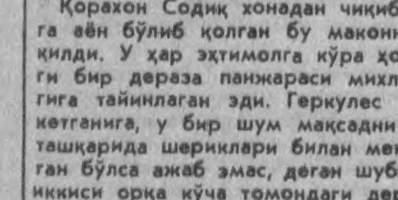

МУАССИСЛАР: Халқ депутатлари Тошкент шаҳар Кенгаши ва «Тошкент оқшоми» журналистларининг жамоаси

Тошкент оқшоми

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700000, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

Шанба ва якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек тилида чиқади.

ТЕЛЕФОНЛАР: хатлар — 33-29-70, 32-53-79; эълон ва тижорат хабарларини жойлаштириш масалалари бўйича 32-81-42, 32-55-34, 33-56-67.

Эълонлар ва тижорат хабарлари аниқ ва тўғрилиги учун жавобгарлик уларни берган ташкилот ва шахслар зиммасидадир.

Ўзбекистон Республикаси «Шарқ» нашриёт-матбаачилик концернининг босмахонаси.

■ Нашр кўрсаткичи 64690 ■ Босмага бериш вақти 11.30 ■ Босмага берилди 12.00 Буюртма Г—13 ■ 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10